

ABONAMENTUL
 Pe un an . 80.— Oro.
 Pe jumătate an 40.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . 40.— franci.
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRATIA
 Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

Doyen a vorbit.

Arad, 3 Decembrie.

Profesorul Doyen a vorbit la Sorbona și discursul lui a stîrnit revolta unanimă a studențimei pariziene. Celebrul chirurg, care a operat gemenii din Siam și care cunoaște deosebirea dintre puroiu și sânge, a vorbit în termeni entuziaști — despre cultura pozitivă a Germanilor.

Bineînțeles Doyen n'a avut cuvinte de admirație față cu Bülow, Bethman-Hollweg și Graf von Westarp, nu a preamărit pe Hindenburg și pe von Mackensen, căci foarte firesc, pe un savant impetuos de talia lui Doyen nu-l interesează activitatea unor tehnicieni militari, cari nu reprezintă idealul cultural al unui neam; Doyen s-a manifestat simpatia pentru spiritul intuitiv al unui Virchow, Semmelweiss, Ostwald, Bölsche și Krafft-Ebing, cari nu aparțin egoismului unui naționalism teuton provizoric, ci a căror muncă de ordin superior, a contribuit cu tributul unei vieți la progresul și luminarea intelectului omenesc.

La izbucnirea războiului, indignarea a fost la culme în Germania, când un mare sociolog: Werner Sombart, a perorat în coloanele lui „Berliner Tageblatt”, pentru cultura franceză. Sombart n'a luat în apărare pe Joffre și nici pe Millerand. Din epoca lui Racine, ori a lui Voltaire, nu ne rămâne amintirea miniștrilor de războiu ori a comandanților de armată de aievea. Sombart cu inteligența entuziastă a savantului filosof, a luat în apărare pe iluștrii cugetători ai Franței imortale: spunea, că geniul unui Mo-

lière, al lui unui Montaigne, ori Lafontaine va trăi și atunci, când comunicatele statelor majore acuale vor zăcea în podul muzeelor, ca omul nou să le dea veșnicei uitări și cel mult un viitor sociolog să le consulte, cum a consultat savantul modern toate hrisoavele prăfuite ale unei epoci barbare.

Drept răspuns articolului luminat al lui Sombart ziarele arhișoviniste ale Germaniei feudale au început goană împotriva marelui savant. La universitatea din Breslau, Werner Sombart a fost fluerat, ziarele au început să-i refuze manuscrisele, partidele intolerante l'au pus la catastifal „trădători”-lor. Iar Sombart, convins de adevărul cuvintelor sale, își urmează calea liniștit. Omenirea se va trezi din beția sîngelui — păraele de lacrimi vor seca, mormintele martirilor vor fi uitate, și penelul, condeiul, dalta și retorta vor înlocui sabia și spânzurătoarea, ce astăzi se unesc pentru a duce la isbîndă cauza pretinsă a civilizației.

Germanii s'au luptat de multe ori cu Francezii și Wothan a amenințat de multe ori pe Jeanne d'Arc. Și Molière, cu risetul lui divin, a supraviețuit ura potențată; teatrele din Berlin, ca și bibliotecile, nu și-au putut închide porțile pentru cuvintele clasiceilor nemuritori, căci înzadar ar vrea să supraviețuiască flacăra unui chibrit focul stelelor.

Goethe, Heine, Hebel, un Schopenhauer, Kant, Fichte, un Böklin ori un Richard Wagner, au făcut să vibreze sufletul Francezului doritor de un revanche — și pe-un Tolstoi, Vereștyagin, Lermontoff, Pușchin, Dostoievskij, pe-un Ciaikovskij, nu-l va putea pune în sicriu nici cel mai mare dușman al Slavilor. Slavismul nu trăește în coroana de oțel a

Romanowilor, căci coroana se topește în foc, slavismul trăește însă în sufletul unei civilizațiuni ideale. Puterea Germaniei n'o constituie soldații ei masivi ca arama, ci Goethe, Wagner, Kant... „La France immortelle” nu trăește în barba lui Delcassé și nici în sceptorul de abanos al contelui de Brun, ci în Molière, în Racine, în Chateaubriand, în Voltaire...

Poate, peste câteva sute de ani, din Franța actuală nu vor cunoaște strănepoții noștri decât pe Anatole France, pe Bergson, pe Maeterlinck, pe Verhaeren, ori ingenua unui Curie, Boutroux, și poate actualilor „eroi” li se va spune, de-un viitor cronicar al evenimentelor: „barbari”, „tirani” și „călai”.

În actualismul megalomani, manifestațiile brutalității sunt lesne confundate cu lozinci de idealism superior și ura, acest colaps al pasiunii instinctive, se revărsă deasupra minților, ca să paralizaze rațiunea și să surghiunească logica din domeniul cugetării — dar „ura”, atotstăpânitoare a vremii noastre, este un eflux artificial, artificial potențat și artificial impus până la congestia spiritului rațiunii pure. Și artificialismul, asemenea unui foc de bengal, ori a unui act de panoramă, o să dispară de pe conștiința lumii, îndată ce lacrimile și zimbetele vor fi mai puternice decât răcnetele, îndată ce cântarea ciocărliei va fi mai prețuită decât bubuitul tunurilor, îndatăce selecțiunea naturală, va engeteniza valorile etice ale neamurilor și bestia oazonă va fugi cu coada între labe în fața ramurei de măslin a fiului lui Dumnezeu. Omenimea o să se trezească din delirul nebuniei, și clair-voyance-ul, care conduce și stăpânește astăzi masele mari, se va primeni

Rapsodie.

Aseară-am ars pachetul de scrisori
 Ce-l mai păstram din scumpele nimicuri,
 Și-umpleam al vieții tainic labirint...
 Aseară-am ars scrisorile din plicuri,
 Pe cari le-am recitit de-atâteaori,
 Încât le cunoșteam pe dinatara;
 Și amintindu-mi scumpele nimicuri
 Ce mint,
 În cari am celtuit odinioară
 Comori de vise nevisate,
 Dorinți păgâne ne'mpăcate,
 Și suferinți nesuferite,
 Am ars pachetul scumpelor nimicuri,
 Ce m'amăgeau cu-atâtea dulci ispite...

Aseară-am ars pachetul de scrisori
 Portocalii, albastre, violete,
 Și-am stat pierdut în gânduri până 'n zori...
 Simțeam încă parfumul adorat
 Din fiecare șir, ce-a deșteptat
 Acea nebună sete
 De 'nălăcărută dragoste 'ntre noi;
 Simțeam mireazma trupului tău plin,
 Și-al patimei neînfrânate chin,

Pe care amândoi

L'am zăvorit în magice cuvinte,
 Cum tănuiești în suflet, o dorință...
 Și-atâtea lucruri mi-au venit în minte,
 Trezindu-mi iar durere și căință...

Aseară-am ars pachetul de scrisori,
 Căci totul poate-a fost numai minciună,
 Și-am vrut așa, să șterg orice regrete...
 Și cum se 'ntâmplă-atât de-adesori,
 Când amintirea clopotu-i și-l sună,
 Discrete
 Și ridicau albastre, albe, 'nalte,
 Pălătoare flăcări din scrisori...
 Și-apoi cum se 'ntâmplă 'ntotdeauna,
 Ca o hermină grea și somptuoasă
 Creștea cenușa, îngropând
 Șiraguri lungi de vise, rând pe rând...
 Și 'n liniștea fatidică, duioasă
 Simții deodată pleoapa-mi tremurând...
 Și-am plâns în revărsatul trist de zori
 Lângă cenușa moartelor scrisori.

I. Broșu.

În balamuc...

De Al. Ciura.

După aproape doi ani petrecuți în casa de sănătate, bolnavul se reîntorcea iar în lume, recreiat pe deplin, dornic să înceapă o viață nouă.

Cazul lui era mai ciudat, ca al celorlalți tovarăși ai lui din balamuc. În vreme ce aceștia se credeau cu mintea întreagă, el se anunțase singur la doctorul casei de sănătate.

— Doctore... am venit să mă caut. Creerii nu-mi sunt în bună orânduială... Un rezort... un șurub... ceva, a plesnit acolo... Noaptea am viziuni... mi-e frică de primejdii... și oamenii par că mă gonesc pretutindeni... Cum vezi, îmi dau seama de situația anormală a creierului meu... Am venit să mă anunț singur, să nu las grija aceasta în sarcina altora, când va fi prea târziu... Poate e numai oboseală prea mare... surmenaj... știi și eu! Am și muncit prea mult... am de gând să petrec aici o lună, două, poate și mai mult... Voiu observa, cu rigoare, ordinele voastre. Și pe urmă, când mă voiu însănătoșa pe deplin, mă duc iarăș acasă, și-mi văd de lucru. O să muncesc mai puțin; o să trăiesc mai cu grije... Ce zici?

Doctorul l'a examinat cu deamănuntul; l'a liniștit că nu e nici o primejdie, în afară de

în atmosfera în veci învingătoare a umanismului.

Sufletele mari prepară omenimea pentru adevăratele idealuri ale vieții. Solidaritatea popoarelor, nu poate fi utopia unor esteticieni derutați și mutualitatea culturilor naționale, afinitatea lor etică nu este un faliment al umanismului, cum rânjind constată oportuniștii, omenimea astăzi, răsvrătită ca un furnicar, își va stămpăra melodiile bestialității în suflet cu colivia credinței într-o singură viață și într-o singură moarte.

Profesorul Doyen este încă unul dintre acei puțini și mari, care nu întrebă mai întâi de a-l scăpa pe om din flăcări: Francez, German, ori Rus ești?, ci-l scapă de flăcări, nu pentru că este Francez, German, ori Rus, ci pentru că este om și trebuie scăpat.

Și din flăcările incendiului european un Doyen este gata să scape cu jertfa vieții sale pe oricine, pe care mamă l-a născut, tatăl cu jertfa l-a crescut, și dacă îl bați îl doare, și dacă suferă, suferă la fel cu fluturile, căruia îi sfâșii aripile, cu copacul, căruia îi frângi crengile, cu mama, căreia îi smulgi dela țigă pruncul, ca să-l arunci în vifornia...

Interviewul dlui Take Ionescu

Arad, 3 Decembrie.

Tavernier, corespondentul ziarului „Le Temps” din Paris, aflând că d. Take Ionescu va vorbi la Iași despre originile diplomatice ale tratatului de alianță între România și Austro-Ungaria, a intervievat pe fostul ministru. Traducem declarațiile din numărul din 20 Noembrie al susnumitului ziar, în întregime:

— Acest syon e adevărat. Cunoșcând din izvor absolut sigur originea acestui tratat de alianță, eu cred că e timpul de a o face cunoscută poporului român.

Alianța austro-română se datorește unei amănințări din partea Austriei, aproape de natura celei adresate Serbiei în 1914. Războiul ruso-turc din 1878 întunecase imaginațiunile noastre și ne mărise stîmă proprie; încrezuți de aci înainte în forțele noastre, suprimam deșteptarea unității naționale cu mai multă vigoare ca ori și când. Aspirațiunile naționale n'au mai fost observate. În acel timp însă, în

sufletul românesc se produse un alt sentiment, ce nu se potrivea cu proiectul unei Români mari. De fapt, e evident, că Românii nu pot vorbi de unitate națională, decât numai dacă sunt în legătură strînsă și sinceră cu Rusia. Inșă chestia Basarabiei meridionale, abia amortită, atât la Ruși cât și la Români, creia se la noi, o atmosferă de neîncredere și de temere reciprocă. Austria, simțind, că momentul de a nimici în germene idealul românesc e aproape, începu o serie neîntreruptă de șicane, ce făceau viața guvernului român insuportabilă.

Un incident neînsemnat, dar bine exploatat, făcu să se răstoarne vasul: la banchetul din Iași, ce urmă inaugurării statuei lui Ștefan cel Mare, un senator vorbi despre „Perlele cari ar mai lipsi coroanei lui Ștefan”: acestea erau Basarabia și Bucovina, peste cari a domniit odinioară Ștefan cel Mare. Rusia nu reagă la această aluziune, — ea nu căută ceartă cu noi; Austria, din contră, pândindu-ne, se folosi de acest pretext și cu toate scuzele noastre cele mai largi, se arătă ofensată. „România, — zise ea, — complota contra integrității imperiului”, deci îi ceru garanții. Ion Brătianu, surprins și disperat, călători în anul 1882 la Berlin, cerând principelui de Bismarck sprijin.

Aflându-se cu Rusia în relații reci, nu putu alege mult; Franța își păstră rezerva deplină; Anglia, ipnotizată de pericolul rusesc, inclină mai mult spre Germania, iar Italia era aliata Austriei. Bismarck, cu asprimea sa obicinuită, declară, că el nu ne poate apăra contra Austriei; pentru a înconjura însă pericolul, ne sfătui a propune Austriei alianța noastră, care să servească ca garanții a fidelității României. Ion Brătianu comunică regelui Carol această convorbire dela Berlin, cerând monarhului său, să călătorească sub un pretext oarecare la Viena. Regele, temându-se de ceva rău, n'avea decât să facă această călătorie, însă numai silit fiind a ceda necesității.

La Viena, cu toate că era oaspetele împăratului, fu primit cu o vădită răceală; în sfârșit el propune alianța, — după aceea totul se schimbă. Intre cabinete se începură negocierile: Românii voriră o alianță, atât cu Austria, cât și cu Germania, — aceasta însă ceru ca România să se alieze numai cu Austria. Brătianu insistă și negociatorii se învoiră în sfârșit la o alianță cu Austria, la care se alipi Germania. Italia, se alipi și ea, când intră mai târziu în alianța întreită; Germania spera, că tratatul va rămânea în secret. Bismarck crezu, că Rusia în aceasta n'ar vedea o provocare, — el nu voi să creeze raporturi ostile cu Rusia. Mai târziu, când și Italia intră în alianță, Brătianu, simțind tot mai

mult cât de grea va fi cooperarea Românilor cu Ungurii, ceru, ca în caz de război, alături de armata română să fie și soldații latini, „altfel, zise el, n'ar putea porni soldații săi”.

Se hotărî deci, ca în caz de război, Italia să trimită 40.000 de oameni, cari să lupte alături de armata română.

Alianța între România și Austria a fost deci impusă de Austria. Fără această alianță, probabil că Austria ar fi atacat România înainte cu 30 de ani, întocmai cum a atacat Serbia în 1914.

Această alianță fu apoi reînnoită constant, ea a domnat politica României, excepționând cazul de acum 2 ani, când România s'a aflat alături de Serbia, contra Bulgariei sprijinită de Austria. Această încercare de emancipare a României speră și neliniștii Viena; ea a fost una din cauzele cari au împins Austria în nesocotința din 1914.

Marea greșală a politicianilor români este, de a fi rămas și mai departe în această alianță, mai cu seamă atunci, când ea și-a pierdut rostul de a mai fi: garanția contra zdrobirei. După concluzia întregitei înțelegeri, era evident, că echilibrul forțelor a fost restabilit: alianța contra naturii devenia deci mare greșală. Fără îndoială că acestei alianțe funeste se datorește un mare număr din dificultățile de astăzi. Mulțumită ei și-au făcut atâția ofițeri români studiile lor în Germania și în Austria, fără de a fi de vre-un folos pentru armata noastră. Mulțumită ei n'aveni noi nici artilerie, nici infanterie, nici artilerie de munte, nici fortificații în Carpați, nici fabrici de muniție, nici fabrici de arme.

Eu nu voesc a insista mai mult; nu voesc să acoper neglijența nefericită a țării mele. Imi propun numai a descoperi un colț obscur al istoriei noastre, care explică marea muncă împlinită deja din August 1914. Restul nu mai voesc a-l prevesti; eu mă mulțumesc a spune compatrioților mei care este datoria noastră și spre ce catastrofă alergăm, dacă refuzăm de-a o dreveni.

Dacă Austria deja de 30 de ani ne-a putut impune o alianță, care nu numai ne obligă a renunța la tot viitorul, ci ne impune și în prezent sclăvia, care va fi mâne situația noastră față cu o Austrie victorioasă și în care Maghiarii vor fi atotputernici? Eu știu, că aliații nu pot să nu învingă. Și dacă este satisfăcută astfel iubirea de libertate și demnitatea umană, patriotismul meu românesc însă nu-i satisfăcut.

Observăm, că d. P. P. Carp într'un articol în „Moldova” — care a fost reprodus și în ziarul nostru — dă o categorică desmișțire afirmațiunilor dlui Take Ionescu cuprinse în interviewul de mai sus.

puțină nervositate, cu presemne de mania persecuției...

— Dar cine nu e nervos azi? — i-a zis. Dacă vrei să petreci aici, poți rămâne, căci traiul de aici o să-ți calmeze nervii... Dar nu e nici o primejdie.

— Rămân — a răspuns bolnavul.

Im place liniștea de aici. Să-mi dați o cameră... să fiu singur... Mă plimb cât e ziua prin parc și prin pădure... Imi asvărli cărțile și condeiul... N'o să scriu, nici să cetesc nimic.. Mă odihnesc... și pe urmă mă înapoiez iarăși în viață.

Așa a intrat în casa de sănătate, unde a petrecut un an și mai bine, ca într'un sanator, unde bolnavii intră, ca să-și calmeze nervii.

Avea camera lui; se plimba, lua băi reci și, după o lună de zile se simțea așa de bine, încât doctorul îi spuse în glumă: „Nici nu știam, prietene, că ești așa bogat... Asvărli 20—30 coroane la zi, când acasă ai putea trăi în belșug, cu jumătatea paralelor”.

El a zîmbit și a spus, că se simte așa de bine aici, încât mai rămâne o vreme.

Intr'o dimineață, când aștepta să cetească ziarele obișnuite, servitorul l'a întimpinat rece: „Domnul doctor a spus, că nu e voie”.

A sărit atunci, ca mușcat de șarpe.

— Ieși, dobitocule! O să vorbesc eu cu domnul doctor.

Și a pornit de-adreptul în cancelarie.

— Doctore, cum ajungi să-mi interzici, așa tam-nesam, ziarele? Observ bine, cum ceilalți nebuni le cetesc... Cum mi se interzice acest lucru numai mie?

Doctorul zîmbi cu bunătațe.

— Ceilalți pot să cetească, tocmai pentru că sunt nebuni... Dar dta ești om în toată firea... În ziare se colportează știri, ce ar putea să te tulbure. Mi-ai dat cuvântul, că vei observa cu rigoare ordinele mele... Dacă îți arde de lectură, poți ieși în viață... poarta e deschisă. Dar acum nu-ți recomand eu să ieși!

— Bine; am înțeles, răspuse bolnavul. Așadar să nu mai cetesc nici un ziar?

— Nici unul. Nici bolnavii ceilalți nu mai au voie de aci înainte!

Așadar „nici bolnavii ceilalți” repetă el, când se plimba prin parc. „Care va să zică, și eu sunt bolnav!”

Simțea, cum sângele îi năvălește în umerii obrazului, cum buza din jos încene să-i tremure. Când însă își dete seama de promisiunea lui de a se conforma întru toate ordinelor doctorului, se calmă încetul cu încetul, hotărît, să petreacă aici vreme mai îndelungată.

— În urma urmei — își zise el împăcat — ce folos ai cetind ziarele? Iti incarci memoria cu atâtea fleacuri și ajungi să te agitezi pentru lucruri de nimic. De sigur lumea nu se interesează de ce fac eu acum; la ce m'aș interesa eu de ea?

Și așa a trăit aproape doi ani, calmându-se

pe deplin, redobândind vechea dragoste de muncă.

— De acum nu mai rămân, a zis într'o zi doctorului. Sunt cu totul bine. Peste două săptămâni plec...

Doctorul încercă să-l mai înduplece pentru un răstimp, dar n'a fost chib.

— Tu singur spuneai, când am venit aici, că nu sunt bolnav. Acum, că mă simțesc cu adevărat sănătos, nu-ți vei inchipui, că mă mai poți îndupleca. Ori crezi, că sunt tot bolnav?

— Nu... ești sănătos pe deplin. Dar nu e bine, să te înapoiezi acum... Mai așteaptă puțin... să se mai limpezească zarea...

— Aha — își zise el — va să zică zarea e tulbure... „E ceva putred în Danemarca...” Prea bine... să vedem ce e.

Toate stăruințele doctorului au rămas zadarnice. El a plecat la termenul anunțat, după ce dase doctorului promisiunea solemnă, că va petrece acasă, și nu va ceti ziare deocamdată.

Când poarta grea a institutului s'a închis în urma lui, cu un scârțâit supărător de fiere ruginite, i-a venit să se întoarcă înapoi. De ce să părăsească acest locaș, unde petrecuse atâtea ceasuri de odihnă! Își amintea de zarea tulbure, de care îi pomenise doctorul, și simțea cum un cerc de fier îi apasă creierii. Se strecoră ușor pe stradele cele mai lăturalnice, ca să nu se întâlnească cu nimeni și își luă drumul spre gară.

Acord între România și Quadrupla?

Declarațiile dlui I. Brătianu.

Tratatul ruso-român de la Petrograd. — România vrea garanții. — D. I. Brătianu despre politica României. — Monitoarele române de război fac pază pe Dunăre. — D. Titu Maiorescu sprijinește guvernul Brătianu. — O întâlnire între o misiune română și delegații Quadruplei. — România un sfinx. — Hotărârea guvernului român asupra violențelor din parlament. — Nu se închid școlile românești din Macedonia.

Arad, 3 Decembrie.

Din Sofia se anunță că în urma știrilor sosite aci din Petrograd prin România, o comisie oficială română de multă vreme urmează tratative la Petrograd cu guvernul rus. De o lună de zile pertractările nu contesc, fără ca să fi putut aduce alte rezultate decât stabilirea situației nesigură a României. Rusia are intenția să trimită contra Bulgariei o mare armată rusească, care armată însă n'are să plece până când bazele operative nu i sunt garantate în România. De multe ori pertractările ajunseseră în stadii înaintate, tot de atâtea ori însă evenimente neașteptate le-au împiedecat îndeplinirea.

Intr'o vreme, guvernul român s'a arătat involt ca pe lângă proteste principiare să treacă cu vederea trecerea armatelor rusești prin România, a vrut să-și susțină însă dreptul, că în cazul când armata rusească ar fi respinsă din Bulgaria peste granița română, să desarmeze trupele rusești.

Reprezentanții României au susținut această condiție pentru că România ar fi făcut Rusiei concesiuni numai cu condiția ca asta la rândul ei să-i garanteze ajutorul în contra puterilor centrale. Guvernul român prin delegații săi și-a dat pe față părerea că nu poate avea încredere decât într'o armată rusească care înaintează victorioasă. În fața unei armate învinse ori respinse n'ar putea lua altă ținută decât s'o desarmeze pentru ca să evite dușmănia puterilor centrale. La acest punct pertractările s'au împiedecat și nici până acuma n'a reușit forma convenabilă pentru aplanarea lor.

Delegații români sunt în contact perma-

nent și cu legația Greciei. Guvernul rusesc face tot posibilul pentru ca să dea un sfârșit favorabil pertractărilor. Deocamdată însă nu se cunosc amănuntele dacă au reușit apropierea acestor tratative. La aceste pertractări ministrul grec din Petrograd nu i-a parte ceea ce se explică prin faptul că guvernul nu admite ținuta Greciei, ceea ce ține să o și releveze la orice ocazie.

„Journal des Debats” publică următoarele declarații făcute, se zice, de primul-ministru român d. I. Brătianu:

— Dintre toate statele balcanice România și Grecia singure au mai rămas în neutralitate. Aceste două state, deși au sentimente prietenești față de aliați, din motive grave nu pot intra în război, deoarece acesta ar rezulta urmări fatale pentru ele.

România are convingerea, că neutralitatea ei aduce mult mai mari foloase intereselor ei naționale.

Sunt simple invențiuni svonurile cari pretind a ști, că neutralitatea României este rezultatul unui anume obligament ce și-ar fi luat.

În fața orașului Turtucaia precum și la întretăierea gurilor Dunărei, monitoarele românești de război fac de pază pentru oprirea oricăror vase de război sau de transporturi de trupe beligerante, indiferent căror state ar aparține.

D. Titu Maiorescu, fost președinte de consiliu, care după cum se știe, se ținuse departe de politică, deodată a intrat în activitate. În ședința de Luni a Senatului român. d. T. Maiorescu a declarat mai multor senatori, că împreună

cu d. Marghiloman vor da tot sprijinul lor politicii raționale și naționale a dlui I. Brătianu.

Această declarație a dlui T. Maiorescu — după cum spune „Ziua” — a produs senzație în toate cercurile.

Se anunță din Stockholm, că după informațiile ziarului „Djen” în zilele acestea o delegațiune oficială română a avut o întâlnire în orașul de frontieră Ungheni cu o delegațiune a împătritei-înțelegeri.

O telegramă a ziarului englez „Star” din Londra pretinde a ști că între România și împătrita-înțelegeri s'a făcut un acord definitiv.

Dimpotrivă, „Pester Lloyd” afirmă că știri din Paris arată că atitudinea guvernului român rămâne încă tot nehotărâtă. Ziarele franceze scriu în ton amenințător despre primul ministru român d. I. Brătianu.

Ziarul „Minerva” cu data de 18 Noembrie st. v. anunță:

Ieri la ora 11 jum. un consiliu de miniștri a fost ținut la d. I. Brătianu.

După ce au fost rezolvite toate lucrările curente, d. Brătianu a relevat incidentele petrecute Duminecă în Cameră. Consiliul a luat hotărâri cu privire la formarea birourilor Corpurilor Legiuitoare, cari vor fi aceleași ca în sesiunea trecută.

Au fost luate apoi unele dispozițiuni privitoare la politica internă.

Un domn ministru cu care am putut vorbi asupra consiliului ne-a spus că guvernul e ferm hotărât să reprime orice violență care ar tinde să producă desordine în împrejurări ca cele actuale în parlament.

Un interes pentru dezordine, într'o vreme ca aceasta, nu poate să-l aibă nici un român adevărat. Servesc o cauză streină în dauna națiunii și a statului nostru aceia cari caută să producă turburări.

Legatiunea Greciei din București a fost autorizată de a desminți categoric toate știrile relative la închiderea școlilor românești din Macedonia.

În ceața inserării deslușea totuși steaguri multi-colare arborate pe clădirile mai de seamă, își frecă ochii de câteva ori, și trecu repede, având convicția că halucinează...

La gară, după-ce își luă biletul, se postă într'un ungher al restaurantului și luă o cafea cu lapte.

Un vânzător de gazete cu glasul lui răgușit: „Marea înfrângere a Sârbilor... a căzut Niș”... El își întinse mașinal mâna, luă doi numerii mai proaspeți și îi strecură repede — cu teamă parcă — în buzunarul paltonului, aducându-și aminte, de promisiunea, ce i-o făcuse doctorului.

— N'are a face — zise el — am cumpărat ziarele, dar nu le voiu ceti.

Se urcă în tren, unde mai așteptă vr'o trei sferturi de oră. „Vine un tren militar” — spunea conductorul. Pe urmă trenul sosi. Din de soldați înarmați până în dinți, ce răcniau și chiuiau, ca scoși din minți.

— Unde mergeți? întrebă el pe unul, scoțindu-și capul prin geamul cupeului.

— La bătaie!

El închise repede geamul, convins fiind, că soldatul își bătuse joc de el. Mergeau, probabil la vr'o manevră...

Dar cum se fac manevre pe vremea de asta friguroasă? De ce bătaie pomenia soldatul?

Involuntar își duse mâna la buzunarul paltonului și tresări, când dete de jurnale, ca și

când ar fi atins un jăratec. Le rupse în bucăți și le asvârli sub canapea, pe urmă se serebuli într'un ungher și începu să motăiască.

Un soldat tânăr intră atunci în despărțământul lui, bandajat la brațul drept, împrăștiind un miros de iodoform. Alți trei îl urmară și porniră să discute îndată, cu mare foc, o mulțime de lucruri. El se prefăcea că doarme, fiind și de altcun foarte obosit. Frânturi de discuții îl țineau treaz, înfigându-i-se în creeri, ca totătea piroane de fier. El deslușea cu groază: „Brest-Litovsk... Vilna... Ivangorod... Görz... Isonzo... Kraguevaț... Niș...”

Când auzi de Niș, sări ca mușcat.

— Domnilor, dacă e permis să întreb, a căzut Niș-ul? — întrebă el cu un aer ironic.

— Da... e în mâna Bulgarilor...

— Vă mulțumesc.

Și ieși pe coridor, să-și caute un alt compartiment, convins fiind, că soldații își băteau joc de el.

Află un compartiment gol și se întinse pe canapea, cu gândul să adoarmă.

Vechea nervositate îi reveni.

— Ce vor acești soldați cu glumele lor proaste?

Își aminti apoi de vânzătorul de ziare și regreta, că asvârlise jurnalele, ce cumpărase...

Ațipi în câteva rânduri, trezindu-se cu tresăriri nervoase.

Trenul se opri la o gară mare. Se dete și el jos, cu gândul să cizeze. Mâncă în tihnă, bău

o sticlă de apă minerală și își aprinse țigara. De acum n'o să stea de vorbă cu nimeni! Până acasă trage un pui de somn.

Luă o revistă ilustrată și răsfoi. Pe paginile prime observă deja câteva ilustrații ciudate: Mormintele eroilor din Carpați... Kalimegdan-ul ruinat... Câțiva soldați austro-ungari, fumând în sala festivă a conacului din Belgrad... atacuri de baionetă pe frontul italian... un duel aerian...

Se uită bine la datul revistei: 15 Noembrie 1915.

Apoi se frecă la ochi, ca să se încredințeze, că nu doarme.

— Hotărât, era la mijloc o tragere pe sfoară. Toți acești ticăloși se vorbiseră, să-l înspăimânte, cu grozăviile unui război, ce nu există. Să fie oare vr'o manoperă a doctorului, care nu voia să-i dea drumul, în vremea din urmă? Ori, cine știe, să fi izbucnit aievea acest război cumplit?

Fața i-se însenină deodată.

Otelierul, un bun prieten al lui, se apropie de masa lui, salutându-l.

— Bună seara... Mă bucur că Vă întâlnesc...

Unde ați fost până acum...

— Am făcut un drum prin străinătate... Mă înapoiez abia acum. Ce mai e nou pe aici?

— Ce să fie, domnule. În războiul ăsta grozav, că nu se mai gătește până-l lumea!

El avu o tresărire nervoasă. I-se părea, că otelierul zâmbește cu șiretenie.

— Eu nu știu nimic... Spune-mi și mie câte

Guvernul Zaimis nu s'a gândit niciodată de-a închide școlile românești, autonomia ecleziastică și școlară va fi totdeauna respectată. Guvernul elin, în solitudinea sa, pentru tinerimea școlară românească, a dat ordine prefecturei din Salonic, de-a lua în mână cât mai curând posibil chestiunea construcțiilor nouilor școli românești din satele Lugunța, Liumița, Berislav și Perivoli, precum și reparațiunea școlilor dela Krama și Turia.

Respectul pentru adversar.

Invățături utile.

Dacă actualul războiu a sugrumat în sufletul beligeranților aproape orice sentiment de umanitate, le-a lăsat în schimb o vagă urmă de respect reciproc, pe care îl vedem accentuându-se, mai ales, față de aceia cari în cursul diferitelor întâlniri sângeroase, și-au pus mai bine în evidență forța și calitățile războinice.

Războiul modern nu se mai face după vechia formulă a desconsiderării inamicului. Cu cât o armată își cunoaște mai bine adversarul, cu atât ea este mai aproape pe victorie. Pentru aceasta nu trebuie să fie nici mai numeroasă, nici mai bine armată. Este suficient să-și măsoare forțele exact și mai ales să nu trișeze cu adevărul, când adevărul, mai curând sau mai târziu va trebui să iasă la iveală, oricare ar fi rezultatul primului contact.

S'a văzut armate victorioase cari îmbătându-se de primele succese, au trebuit să dea înapoi la primul efort serios din partea inamicului și invers, s'au văzut armate de cari se spuneau că au fost desființate și cari totuși au fost capabile să repare tot terenul pierdut zdrobind adversarul tocmai fiindcă ajunseser să-i cunoască în mod exact calitățile războinice și forțele de cari dispune.

Înainte vreme, când se declara un războiu, adversarii debutau prin a se insulta și a se pune negri așa că dacă ar fi fost să te iei după unul din ei, cellalt nici nu trebuia să mai existe. Astăzi, însă, se spune cu totul altfel despre inamic. Germanii recunosc eroismul francez și Englezii declară că Germanii nu pot fi învinși atât de ușor după cum s'a crezut.

ceva, spuse el, încruntându-și sprâncenele.

— Nu știți nimic? Iată un om fericit. Dar e grozav...

— Am auzit numai, că a căzut Niș-ul...

— Da, aceasta e faza nouă a războiului din Balcani...

— Mai sunt și alte faze? — întrebă el — strângând mânerul bastonului și tremurând. (Deslușia acum tot mai bine, că oțelul își bate joc de el.)

— Mai sunt? Dar cum să nu mai fie, Dumnezeu! Lupta pe frontul nord-estic, cucerirea Poloniei rusești, încăierările din granița Galiciei și Bucovinei; lupta cu Franța, cu Italia, ruperea frontului de către Muntenegru.

— Destul! strigă el. D-ta îți închipui, că eu vin din o casă de nebuni?

— Să am iertare! D-voastră sunteți un om fericit, neștiind nimic din grozăviile astea. Dar n'am terminat încă: lupta submarinelor, războiul turco-rus din Caucaz... încăierările dela Suez... probabila revoluție a Indiilor...

Nebunul nu mai avea acum nici o îndoaială.

Se ridică repede; puse mâna pe o butelie de șampanie și o isbi cu toată puterea în capul oțelului.

— Tine, canalie, mai bate-ți tu joc de moșu-to!

El începu să sfarme și să zdrobească tot ce-venia în mână. În furia accesului, isbia la pământ, cu ușurință pe toți cei ce se apropiau de el, până reușiră, într'un târziu, să-l lege...

După spasmuri de câteva zile, când se pomeni iarăși în camera lui din casa de sănătate, el spuse doctorului, cu un zimbet abătut:

— Ai avut dreptate, doctore; e mai bine aici... între nebuni...

Când se propovăduiește războiul de 3 sau 4 ani, înseamnă că și unii și alții nu văd posibilitatea victoriei decisive atât de curând, după cum ar fi fost poate anunțată în alte vremuri.

În apelul pe care regele Angliei îl face poporului său pentru a se înrola în armată, spune clar că inamicii Angliei sunt puternici și tocmai pentru acest motiv, crede că datoria cetățenilor mării Britanii, este să dea un concurs cât mai mare regelui și guvernului.

Generalul Ruski, care comanda armata rusească la nord, declară într'un interview — reprodus și în ziarul „Românul” — că „Germanii sunt încă destul de puternici cu toate înfrângerile suferite la Dwinsk și Riga și că singurul aliat eficient al Rusiei este timpul, căruia Germanii nu-i vor putea opune rezistență necesară”.

Același lucru îl recunosc și Germanii când invită publicul să nu se prea bucure de succesele obținute în Rusia, deoarece imperiul de nord-est este „inepușabil în oameni și provizii” și că eroismul german oricât de strălucit ar fi el, n'ar putea totuși ține piept după cum ar trebui, tuturor împrejurărilor de cari „Rusii se pot folosi mai bine decât Germanii”.

Un articol semnificativ din acest punct de vedere publică d. Maximilian Harden în revista „Zukunft”. În fraze înțelepte din cari reiese preocuparea zilei de mâine și nu superficialitatea roză o momentului, Harden scrie:

— Stăpâniți-vă bucuria, voi cari citiți buletinele victoriilor noastre. E drept că armatele noastre se luptă departe, dincolo de frontierele imperiului. Războiul însă, este foarte posibil să se prelungească și în timpul iernei ce sosește.

Să nu fim gălăgioși cari departe de frontul de luptă, reclamă dela soldați cucerirea unei lumi nouă. Ușor de vorbit, greu de făcut. Populația aplaudă. Celor cari se bat pentru noi însă, le este scârbă de asemenea fraze”.

Iar mai departe:

— Să fim liniștiți, rezervați, modesti, mi-loși și demni. Să nu ne ridicăm idoli inutili. Să nu strigăm fără rost, și mai ales, să nu fim mândri că soldații noștri știu să moară așa de frumos și eroic pentru noi cei de acasă!...”

Din articolul lui Harden reiese clar temerea pe care Germanii o au de a nu fi putut obține adevărata victorie în Rusia, unde până azi drept că au avut numeroase și strălucite succese. Dar tocmai aceste succese le-au înlesnit soldaților germani cunoașterea și mai bine a adversarului. Și atunci, cu toate că se găsește atât de aproape pe Petrograd și de Kiev, cei cari știu ce înseamnă războiul în Rusia, în loc să înlăcăreze imaginația poporului cu povești false, îl prepară în mod inteligent asupra eventualelor desiluzii ale zilei de mâine.

Același lucru îl vedem manifestându-se și pentru Francezi.

Sunt ziare germane cari, caută să scoată odată pentru totdeauna din capul poporului ideea fixă a cuceririi Parisului. Drumul spre capitala Franței a fost baricadat pentru totdeauna.

Ura dintre poporul francez și german poate continua mai departe. Aceasta însă nu le împiedecă de a se respecta și a recunoaște în scris chiar, că eroismul unora este demn de al celorlalți.

Această curtoazie războinică, va servi mâine de sigur la începerea tratativelor de pace.

(v.)

Quadrupla și Grecia.

Situație nelămurită încă. — Grecia și puterile centrale. — Declarațiile ministrului francez Denys-Cochin. — D. Skuludis la rege. — Consiliu de miniștri grec și situația Greciei. — Grecia a mobilizat 500 mil oameni. — Anglia a ridicat opreliștea exportului. — Presa italiană despre situația Greciei.

Arad, 3 Decembrie.

Ziarele italiene „Tribuna” și „Corriere della Sera” publică știri datate din Atena despre al doilea răspuns al Greciei. Cu prilejul remiterii acestui răspuns, după știrile numitelor ziare italiene, primul ministru Skuludis a adresat miniștrilor împătritei înțelegeri cuvinte prietenești, dar la nici un caz n'a aderat la nota înțelegerii, mai cu seamă la pretențiunea ca Grecii să evacueze Salonicul, iar măsurile polițienești luate de flota înțelegerii în apele grecești, le-a declarat ca compromițătoare și violatoare a neutralității.

În nota grecească se mărturisește, că Grecia își va da silința să satisfacă dorințelor împătritei înțelegeri, întrucât îi permit aceasta apărarea neatârării sale și siguranța inviolabilă a teritoriului său, dar se declară totodată că cedarea căilor ferate grecești la dispoziția trupelor înțelegerii în măsura și mai mare decât până acum, e în detrimentul planului de mobilizare grec și a siguranței militare a Greciei.

Guvernul grec propune, ca comisia militară să examineze această chestie din punct de vedere tehnic. Nota pune condițiuni privitor la operațiunile ce vor avea loc în apele teritoriale grecești.

Împătrita înțelegere își dă silințe să accelereze tratativele. Trupele înțelegerii fortifică într'aceasta Salonicul.

După o informație primită din Roma de „Corriere della Sera”, Grecia va împlini în general dorințele înțelegerii, dar la fiecare chestie își va face obiecțiunile sale. Punctul de vedere al guvernului grec e că nu va putea împiedeca invaziunea armatelor centrale pe teritor grecesc, permițând aceasta armatei împătritei înțelegeri.

Colaboratorului lui „Daily Mail” i s'a dat prilej să vorbească în Messina cu ministrul francez Denys-Chochin, care i-a declarat, că după părerea sa nu se va mai ivi necesitatea unui nou demers diplomatic față de Grecia, deoarece guvernul grec a promis în principiu că nu se acomodează dispozițiilor de neutralitate, stabilite în conferința dela Haga. A doua notă a guvernului grec cuprinde numai amănunte privitor la executarea concesiunilor, iar în ce privește întrebarea, ce se va întâmpla, dacă aliații îl vor urmări pe dușman și pe teritoriul Greciei, guvernul grec nu crede, că lucrurile va avea o așa desvoltare.

Skuludis a fost în audiență mai îndelungată la rege, care împărtășește întru toate părerea guvernului. După audiență a avut loc un consiliu de miniștri convocat de urgență, în care primul ministru grec a raportat despre tratativele cari le-a urmat cu miniștri înțelegerii. Consiliul de miniștri a cumpănit toate probabilitățile situației și a discutat situația Greciei.

„Secolo” scrie: În Grecia au fost pusă în aplicare noi dispoziții militare, cari sunt aduse în legătură cu propunerile făcute de lordul Kitchener. Ministrul de războiu grec i-a chemat sub arme pe toți ofițerii rezervați,

PENTRU „ALBUMUL DECO- RAȚILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

fără considerare la contingent. În prezent, Grecia are un jumătate milion oameni sub armă.

Proprietarii de vapoare din Liverpool au fost înștiințați pe cale oficială, că guvernul grec a ridicat opreliștea de 14 zile privitoare la exportul în Grecia.

„Tribuna” afirmă că mobilizarea Greciei e necesită din punct de vedere politic și militar.

Considerațiuni de morală practică, face după cele ce s'au petrecut în Balcani, ca aceasta să fie singura garanție solidă pe care o poate da Grecia și o poate primi Quadrupla, în interesul chiar și a regatului elen, care va fi astfel ferit de a comite o fărâdelege sau o nebulie în contra constituției sale care ar surveni peirea Greciei.

„Giornale d'Italia” spune: „Se pare că regele și guvernul elen începe să înțeleagă gravitatea riscului de a expune țara în primăjdie, și de a răspunde la cererile Quadruplei un angajament solemn cu garanții precise.

În nici un caz și în nici un chip, Grecia nu va avea o atitudine răuvoitoare intereselor militare ale Quadruplei.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele comunicate oficiale:

Budapesta, 2 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Nici un eveniment.

Pe frontul italian: Italienii și-au reînnoit atacurile direcționate contra capului de pod dela Tolmein și-a tranșelor noastre din nordul muntelui. Trei încercări de înaintare dușmană s'au născut în fața muntelui Mrzli Vrh, iar alte două la coasta nordică a muntelui Dolie. În dosul frontului nostru artileria italiană împușcă satele din valea Tolmeinului. Capul podului a fost din nou expus la violente focuri de artilerie, și a fost atacat zadarnic în repetite rânduri. La Ostavia sub scutul celei infanteria dușmană a încercat să spargă rândurile noastre. Regimentul nostru de infanterie Nr. 57 a respins aici trei asalturi. Lupte infantere de importanță nu s'au dat.

Pe frontul sudestic: Azi dimineață am intrat în Plevlje. Ocuparea orașului este rezultatul luptelor înverșunate. O diviziune înaintată eri pe coasta Mateleei, a respins dușmanul la Boliania. Trupa înaintată la Priboi a luat cu asalt înălțimile din nordul Plevliei, iar la Iabuca muntenegrinii au fost respinși de o trupă de-a noastră. Trupele noastre au fost primite cu aclamații de bucurie de către populația mohamedană. Retragerea muntenegrinilor s'a făcut în cea mai mare disordine. Un batalion austro-ungar înaintând la sud-vest de Mitrovița a luat pradă de războiu 4 mii sârbi, 2 tunuri și 100 cai. Bulgarii își continuă înaintarea spre Zaicova.

Berlin, 2 Decembrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Afară de lupte de artilerie și bombe date pe unele puncte a frontului, alte evenimente nu sunt. La nord-vest de St.-Quinten strecurându-se aparatul unui biplan a căzut în mâinile noastre împreună cu 2 ofițeri englezi.

Pe frontul oriental: Situația invariabilă. Comunicatul de zi rusec din 29 Noembrie despre luptele dela Illux și Kassimirsky este o invenție de ordin fantozist. Armata generalului Bothmer a respins diviziunile înaintate ale Rușilor.

Pe frontul din Balcani: La vest de Lim am ocupat Bulianita, Plevlia și Iabuca. Spre sud-vest dela Mitrovița am făcut pradă de războiu 4000 prizonieri și 2 tunuri.

„Opreg és katrinca”*)

Viena, 2 Decembrie.

Nu cred că s'a scris cândva cu mai puțin seriozitate despre noi decât tocmai în anul când sângele nostru curge în valuri și pentru aceia cari scriu:

„S miután ruházatában a fehernemű és ruha fogalma még nem vált határozottan külön, a tisztaság meglehetősen mostoha gondozásban részesül náluk. Ez az oka többek közt annak is, hogy az oláh nép külseje, ruházata, állandóan olyan sárgászürke földszíni”. (Zice că: Valahul nu știe deosebi încă albituri de haine și de asta suntem noi pururea murdari, „gâlbui suri, în fața pământului” în exteriorul și hainele noastre).

Dacă d. Sebestyén își lua osteneala să se intereseze, i-o spunea oricare bănațeană, (este vorba de comitatul Caras-Severin în monografia amintitului domn), că dânsule poartă „poale scurte”, peste ele „al doilea rând de poale” și apoi „poalele deasupra”. Aia-i „blăstămată, și-i de vorba satului” care umblă într'un rând de poale. D'apoi cum s'ar „sufulca” când sunt la lucru sătenele dacă i-ar fi poalele de-asupra „și țol și cămașă” cum vede foarte greșit d. Sebestyén, A umbla sur gâlbui, în culoarea pământului” cum ne vede dsa, este rușine mare, și femeile cari umblă murdare sau negrijite sunt la noi bănațenii „podoloșite”, „ciunguite”, „cernite”, „nălăute”, vai de ele! Tocmai pe astea le-a văzut d. S., — dacă n'o avut noroc. Bine știe dsa că poporul nostru este lucrător de pământ. La lucrul pământului este greu să fii curat în haine (nu cămeși) albe; dar îndată ce vine bănațeanca dela „holdă” „se schimbă” iute, și îmbracă „țoale” curate”, că dacă ar ieși la fântână ori în calea găștelor așa cum a venit dela holdă, ar „striga-o de-ar ști-o și câinii satului, că-i mânăjită și-i podoloșită și cernită și vai de ea ce-i!” „I-ar ieși zaiu” că-i lenoasă „de pute pământu sub ea” și „nu pătăște apa care-o bea”. Cum îți înclipești dle Sebestyén că ar putea bănațeanca „să aleagă pe fir sau pe boambă, puții în războiu” în haine „sure gălbui în fața pământului”? „L'ar bate Dumnezeu fir de aur și arămis”! Nu dle S., nu suntem cum ne vezi din Budapesta, ci tocmai în urma faptului că portul nostru național este alb, suntem mai curați decât ori și care provință a monarhiei. Tot la două săptămâni „ia bănațeanca 'n spălătură țoalele, ca să nu i se adune vrau”, și câte una zice „c'ar lua lumea 'n cap să știe că scoate numai în trei ape spălătura. Alta zice că „cine știe, le scoate și dintr'o apă de-s omăt, nu alta”!

Este știut cât de schimbăcios este tocmai portul femeiesc, doar sătenele „merg până într'al șaptelea sat, după forme”, și în tot satu este una „ha de scoate mustra 'n sat”. Nu tocmai totdeauna bogătoane, mai des „câte una bună de fel”. Numai dlui S. i se pare că portul bărbătesc este mai schimbăcios și asta din cauza că „bărbatul ajunge mai mult în contact cu lumea din afară”. N'a văzut d. S. cum vin nevestele la târg și la „piaț”, vând ce au de vândut și se mai abat și prin târgul de țoale și „scot una dela alta forme cu lingura de plumb, pe care o bagă prin păr ca să scrie mai bine”? Și pentru ce nu s'a ostenit d. S. până la cojocarii din Lugoj să-i fi arătat maistor Vasi „gorgoș” care-s mustrele de cojoace și burdice pe cari le „mătăsește” tot așa cum le-or „scris și mătăsit” moși-strămoșii noștri.

Referitor la ornament zice dsa: „Előfordul a növényi ornament, de ritkán és kivált régi példányokon”. Nu știu ce pregătiri speciale are d. S., dar numai diletant poate fi cine afirmă că motivele cu plante, flori, etc., așa zisele „corciturii” sunt cele vechi. În Budapesta va găsi d. S. în „Széchényi könyvtár” la muzeul național, cartea dlui Benczur („A dekoratív művészetek stiltana”, mi se pare) dacă o va ceti va ști și de acolo că desvoltarea ornamentului este dela motivul geometric la plante, flori, animale etc. Incontestabil este ornamentul geometric cel mai vechiu, și plantele etc. mai recente. Dovadă că se găsesc în cătrinte și oprege foarte des motive naturalistice. (plante, animale) rediate în mod stilizat în așa măsură încât se apropie cu totul de motivele geometrice. Evident, ochiul obișnuit cu ornamentul geometric nu poate aprecia imediat linia liberă a ornamentului naturalistic.

*) Reflexiunș la articolul dlui Sebestyén Károly, publicat în Buletinul secției etnografice a muzeului național maghiar din Budapesta (XV. 3—4).

Două invaziuni a motivelor naturalistice am constatat la noi în Banat — una pe vremea Turcilor, și una modernă. Motivele turcești au rămas izolate fără să fi putut influența prea mult ornamentul geometric, cu atât mai adânc au prins însă elemente decorative moderne rădăcini. Ornamentul geometric este însă osia pe lângă care se învârtă totul și nu-s „corciturile” cele mai vechi.

Și iarăș, zice d. Sebestyén: „Az oláh viselet olyan régi és olyan primitív, amilyen nem található egész Európában kivéve a Balkán félszigetet” și anume pentru că: „nem ismeri a tulajdonképeni ruhát, kabátot, rékilit, bluzt, és föleg a szoknyát”.

Bine dle S., d'apoi numai „rékli” dtale este haină sau „țol”, cum îi zicem noi? „Ciupagul” sub care este o cămașă subțire, „chintușele” „burdicele”, „buiălacele”, „cojoacele” „cioarecii” „coalele deasupra” etc. sunt tot albituri?

Mai rău a sfeclit-o d. S. cu desvoltarea opregului. Zice, pe pagina 292, că opregul își are prototipul în „păpărugă” sau „dodola” (purdeii îmbrăcați în soc, când vin prin sat de strigă „păpărugă rugă, vină dă mă udă”, etc. ș'asteaptă ca șurlicarii după ploaie creitarul. Zice că pe insula Palan a Carolinelor poartă femeile sălbaticilor și azi unica haină niște oprege din fire de iarbă, și opregul nostru încă de aci se trage. D. S. crede că pe vremuri preistorice a fost asemănător portul omului din Banat cu al sălbaticilor din Palan, și de aci originea. Il invit pe d. S. să poftască la Viena. Va găsi în „Naturhistorisches Hofmuseum” în parter, secția preistorică a colecției etnografice, o serie de rămășițe de unde va putea ști cece nu-i mare să ghicească, că fiind altă climă în Banat și portul era altul, (să nu-mi spună d. S. că pe timpurile acelea Banatul n'avea clima de azi, că asta o știu) și anume își făcea omul haine din pici, și pe urmă (mi se pare deja în epoca neolită) a țesut până din lână și plante. Nimic pozitiv pentru presupunerea dlui S. care poartă timbrul diletantismului. Ciucurii opregului sunt tot așa ca și ornamentul geometric, elemente decorative născute din tehnica țesutului. Teoria ornamentului (și d. Benczur în cartea sa) clasifică ciucurii la încheieri textile (Textile Endungen, ungurește Textilvégzödések). Mergi dta, dle S. la „Iparművészeti Múzeum” în Budapesta care îți este mai aproape și vezi în etaj la stânga la începutul secției porțelanului vitrinele 1 și 2 cari au material egiptean și vechi creștinesc (odinioară aranjat în vitrina 10 și 11) și acolo vei găsi nrul 7423, odinioară 11626, și nrul 7460, odinioară 11616 și vei constata înrudire cu ornamentul nostru. Și vei găsi tot în acele vitrine o bucată de țesătură cu ciucuri cam de un lat de mână, și ti se va prezenta înaintea ochilor sufletești întreg sufletul artelor textile.

Nu dela insula Palan, ci dela nrele inv. 7423 și 7460 ex. 1915 pleacă dta. Face să parcurgi încă odată calea făcută, de data asta greșit.

De încheiere citesc: „Portul valahilor și al „krassovanilor” din Banat (un popor foarte neglijat sârmanul, nota I.) seamănă; evident originea este aceeași, numai căt crasovanii mai culti (!) au dus și portul la un grad mai înalt de desvoltare — că nu mai poartă opreg, ci jur îmurejur cătrintă”. Du-te dta, dle, în munti și vei găsi săteana română cu cătrintă învăluită. Și crede-mă că bănațeanca cu opregul ei cu ciucuri este mai civilizată decât săteana aceea din fundul codrilor. Sârmană artă românească, câte s'au comis pe contul tău.

Nu știu de ce nu ne dau oamenii pace. Materialul etnografic românesc îl adunăm noi — ce lucrăm doar de ani de zile? Când va veni timpul vor urma și publicațiuni, dar nu așa se lucrează cu pretenții științifice. Bănațenește zis: d. Sebestyén „o flulerat în biserică”, de data asta!

Al. S. Iorga.

PENTRU „CARTEA DE LAUR ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie

::: săvârșită de eroii noștri. :::

Conferința economică din Drezda.

Desbinare între Germani și Austrieci.

Drezda, Noemvrie.

Conferința care a avut loc în zilele trecute în Drezda în scopul creării unei apropieri economice între Germania, Austria și Ungaria, despre care s'a raportat în coloanele acestui ziar, au ridicat la suprafață serioase divergențe între reprezentanții acestor trei state. Germanii sunt pentru cea mai strânsă apropiere economică, doresc însă să lărgescă ideea acestei apropieri, făcând din ea o chestie a Europei centrale, ba chiar a întregii Europe și accentuiază rolul important al Bulgariei și Turciei, al căii Antwerpen—Constantinopol. Totuși se arată foarte rezervați și ocolesc tot ce ar da aparența că ei ar voi să octroieze această apropiere.

Austriecii au îmbrățișat la conferința din Drezda mai cu căldură ideea apropierii, accentuând necesitatea unei politici comerciale comune, vama preferențială și importanța celei mai strânse apropieri economice. Ei se păzesc însă să atingă chestii politice în legătură cu chestia economică.

Delegații Ungariei s'au arătat în general rezervați. Ei îmbrățișează mai călduros ideea apropierii sub raport politic, dar sunt cei mai rezervați față de amănuntele economice concrete. Ei se tem că o schimbare repentină ar pune piedeci desvoltării tinerei industriei ungare și din cauza aceasta doresc ca mai întâi să se constate cari ramuri ale industriei ar reclama o apărare prin vamă împotriva concurenței germane. Din cauza aceasta ei n'au primit rezoluția, primită în conferința din Drezda de Germani și Austrieci, ci au luat-o numai la cunoștință.

Între Germani și Austrieci s'a ivit la conferință în clipa din urmă divergențe foarte grave, cari au schimbat întru câțva dispoziția de până acum. Rezoluția propusă de Germani a fost primită, dar între delegații germani și cei austrieci s'au deschis abizuri peste cari cu greu se va putea trage o punte. Divergențele s'au ivit în legătură cu următorul incident:

La sfârșitul conferinței a vorbit deputatul liberal-național german Dr. Gustav Stresemann într'un glas cu totul diferit de cel întrebuit până acum de delegații germani, și a reliefat peste măsură, că Germanii nu octroiază apropierea economică, ba chiar nici nu dau așa mare importanță întregului Hamburg-Bagdad, deoarece pentru Germania e de o importanță cu mult mai mare comerțul extern transmaritim al Germaniei, decât întreaga apropiere economică. Glasul acesta l-a atins foarte neplăcut pe Austrieci. Au luat cuvântul în numele Austriecilor Nekar și Friedman.

Acesta din urmă a răspuns agitat și de tot conșternat, încât dispoziția penibilă ce s'a creat s'a potențat și mai mult. El a spus că dacă Germanii nu li-e de importanță apropierea economică, n'au decât să n'o incheie, dar să nu se mire atunci, că și Austriecii își vor îndrepta comerțul în altă parte. Arată că Stresemann a spus o imposibilitate când a zis că nu trebuie să se facă o politică externă comună, ci numai o politică comercială externă comună, ceea ce e o imposibilitate. Politică comercială externă nu se poate face fără o politică externă comună.

Stresemann reflectând a încercat să slăbească efectul neplăcut care l'a avut vorbirea sa, dar nu i-a reușit. Rezoluția a fost primită, cu excepția delegaților ungari, dar Austriecii au plecat indispuși dela conferință.

Rezoluția primită înseamnă cu toate aceste un progres față cu hotărârile luate până acum. O apropiere așa de strânsă încă nu s'a cerut cu atâta hotărâre ca prin rezoluția primită în conferința dela Drezda. Prin rezoluția primită în conferința din Berlin s'a cerut numai crearea condițiilor prealabile pentru a politică comercială comună, prin rezoluția din Drezda se cere chiar o politică comercială externă comună.

Războiul european.

Kitchener n'a avut rezultat în Roma.

Lugano. — „Daily Telegraph” primește dela corespondentul său din Roma, Dr. Dillon următoarele:

Despre misiunea lui Kitchener la Roma, se poate spune, că n'a avut rezultat, deoarece nici guvernul și nici statul major italian nu și-au schimbat hotărârile de până acum și nici după interesantele tratative nu s'a luat o hotărâre pentru vre-o nouă acțiune.

250 mii Sârbi în Albania.

Rotterdam. — Se telegrafiază din Londra: Știrile ce au sosit din Atena confirmă informațiunea ziarului „Star” că armata sârbească a părăsit deplin Serbia. Armata sârbească se retrage pe trei drumuri spre Durazzo, Scutari și Albania inferioară. Retragerea întâmpină mari dificultăți din cauza gerului. Sârbi duc cu ei o parte din tunurile lor de câmp și de munte.

Cu armata sârbească se duc toți tândrii din Serbia între 15 și 17 ani, cari sunt ținuți deja sub disciplină militară, ca la timpul său să fie întregite cu ei golurile din armată. Cam 250 mii oameni emigrează spre Albania. Aceștia vor ajunge să se împreune cu rămășițele armatei sârbești deabia în decurs de o lună. Situația Sârbilor ar deveni foarte critică dacă armatele bulgare i-ar urmări.

Luptă maritimă.

Amsterdam. — Știrile ce sosesc de pe coasta olandeză spun că dinspre nord de Ameland se aude din timp în timp o canonadă puternică.

Aeroplan rusesc deasupra Rădăuțului.

București. — Se anunță din Rădăuți: Ieri s'a arătat un aeroplan rusesc, care s'a menținut deasupra orașului 10 minute, și sburând apoi peste Prut s'a coborât la hangarele de lângă Lipcani. Din Rădăuț s'a văzut cavalerie rusească, mergând spre Ungheni.

Kitchener și French au sosit la Londra.

Londra. — Agenția Reuter anunță: Lordul Kitchener a sosit la Londra. Azi Joi va avea loc un consiliu de miniștri, la care va lua parte și el.

Londra. — Generalul French a făcut ieri o vizită în ministerul de externe.

Biroul de presă sârbesc la Valona.

Salonic. — Biroul de presă sârb s'a mutat la Valona. Aici se redactează și comunicatele oficiale. E foarte probabilă presupunerea că și cartierul general se va muta aici, iar reședința guvernului va rămâne în Scutari.

Denys-Cochin la Roma.

Lugano. — Denys-Cochin a sosit la Roma și încă în cursul zilei de ieri a avut o întrevedere cu ministrul de externe Sonnino.

Munteneștii anunță învingeri.

Cetinje. — Comunicat oficial din 29 Noemvrie: În ținutul Focei am atacat austriecii și i-am bătut. În direcția Gorazdei se retrag în mare desordine.

Întâlnirea regilor Petru și Nichita cu Essad Pașa.

Lugano. — În urma unei știri publicate de „Secolo” se svonește de-o întâlnire a regilor Petru și Nichita și pașa Essad cu mai mulți conducători de-ai malisoriilor. Se vor înțelege asupra defensivei comune în contra armatei germane și austro-ungare.

Pregătirile Rusiei împotriva Bulgariei. — Acțiunea Ententei în Balcani.

Milano. — „Secolo” primește următoarele date despre pregătirile rusești împotriva Bulgariei: Comandantul va fi generalul Kuropatkin și Radko Dimitriev va rămâne la Rîga atâta timp, până când Rușii speră sosit timpul ca Radko Dimitriev să intre în Bulgaria cu scopul și speranța de-a lua conducerea Bulgarilor dornici de-a lupta în contra armatei germane. Acest plan nu este însă decât de ordin secundar. Fapt este, că sub comanda generalului Kuropatkin o armată de 150.000 este concentrată în Ismail și Kilia, la malul rus al Dunării de către frontiera română, și alte 150.000 concentrați la Odessa. Planul este ca acțiunea să pornească în același timp pe uscat și pe mare. O a doua diviziune a flotei rusești și submarinele vor bloca Varna și Burgasul și în același timp se va urma acțiunea Italianilor din direcția Albaniei și a Francezilor și Sârbilor de către Vardar și Monastir. Acesta este planul generalului Sarrail pe care-l așteaptă înalte de-a intra și el în ofensivă.

Berna. — Orașul Reni de pe malul Dunării este transformat într'un puternic lagăr de război. Șirele întregi ale vapoarelor rusești de transport așteaptă signalul pentru ca să ducă trupele rusești la locurile lor necunoscute de destinație. Comuicația dintre Reni și Galați s'a întrerupt cu desăvârșire.

Franța înrolează contingentul 1917.

Paris. — În ședința de Marți a camerei franceze s'a desbătut proiectul despre înrolarea contingentului 1917. Ministrul de război Gallieni, a declarat cu acest prilej că e deplin de acord cu Joffre că cererea înrolării contingentului 1917 e numai o măsură de precauțiune, care trebuie votată. Chemarea nu înseamnă, că contingentul 1917 va fi trimis imediat în front, ci e necesar, ca acest contingent să fie instruit timp mai îndelungat și cu multă îngrijire, ca să poată sta gata pentru orice eventualitate. Ministrul Gallieni face apel către cameră ca să-l pună la dispoziție cât mai curând acest contingent, care să stea gata în primăvara anului 1916, când în înțelegere cu aliații și dacă vor permite întăririle și înarmările Franței, să facă o sforțare decisivă. Ministrul a asigurat camera, că se vor lua toate măsurile pentru cruțarea sănătății acestui contingent.

Răspunzând la critica unui deputat, ministrul Gallieni a declarat, aprobat de întreaga cameră, că el nu cunoaște nici prieteni, nici rudenii, ci numai datoria. El a mai făcut declarații și privityor la mobilizarea agronomică, al cărei proiect îl elaborează în înțelegere cu ministrul de agricultură.

Camera a votat proiectul despre chemarea sub drapel a contingentului 1916.

Paris. Ministrul de război Gallieni a decis ca să cheme sub drapel contingentul 1917 pe 5 Ianuarie 1916. În cursul discuției ce a avut loc în cameră la proiectul despre înrolarea contingentului 1917, primul ministru Briand, a făcut următoarele declarații:

Suntem siguri că mijloacele noastre auxiliare ne vor da posibilitatea să ne ajungem scopul. Deocamdată nu avem lipsă de contingentul 1917. De altă parte ministrul de război a declarat, că se cere înrolarea contingentului 1917, deși aliații se găsesc în cât privește efectivul armatelor lor, într'o situație mai favorabilă decât puterile dușmane.

Parlamentul Italian.

— Expozeul ministrului de externe Italian despre situație. —

Arad, 3 Decembrie 1915.

In cameră ministrul de externe d. Sonnino a făcut următorul expozeu al situației externe:

Italia a fost necesită să prindă arma pentru ca să-și apere siguranța și neatârnrarea. Din cauza aceasta a declarat războiul monarhiei.

În Balcan am voit să creiăm o înțelegere, dar puterile centrale au zădărnicit aceasta încercare. Diplomația n'a putut obține în Balcan, care stă sub influința evenimentelor militare, decât un rezultat mic. Credința în biruința înțelegerii s'a clătinit în Balcan. Bulgaria a desprețuit propunerile noastre avantajoase și unindu-se cu puterile centrale a atacat-o pe Serbia fiind bine preparată pentru războiul.

Între Italia și aliați există o admirabilă solidaritate militară și economică. Marea presiune care a exercitat-o armata italiană a făcut posibilă ofensiva Rușilor.

Solidaritatea ce există de mai multe luni a fost sigilată în mod sărbătoresc și public prin aderarea Italiei la acordul încheiat la Londra în 5 Septembrie 1914.

Atitudinea Greciei a dat motive la îngrijorări și neînțelegeri. Situația s'a limpezit însă curând. Grecia a declarat că păstrează o neutralitate binevoitoare. Raporturile cordiale și intime se vor putea restabili în curând și atunci se vor putea rezolvi cu înlesnire chestiunile pendente privitoare la intangibilitatea și libertatea de acțiune a trupelor aliate, la Salonic, cale ferată și alimentarea trupelor.

Un punct de vedere cardinal al politicii balcanice a Italiei, a fost totdeauna neatârnrarea politică și economică a Serbiei. Aceasta corespunde condițiilor ca Italia să-și poată menține situația de mare putere. Dacă monarhiei îi va reuși să subjuge Serbia politică și economică, aceasta va fi o piedecă invincibilă în calea Italiei ca să se poată întinde economică pe cellalt țărm al Mării Adriatice. Scopul indispensabil al războiului este restabilirea neatârnrării Serbiei. Sârbii caută și un acces la mare, iar Italia cu toate silințele armatei expediționare dela Salonic, nu poate rămâne nesimțitoare la strigătele după ajutor ce vin de dincolo de Adria. Italienii vor face cât mai repede totul pentru ca să dea împreună cu aliații ajutor armatei regelui Petru. Vor asigura alimentarea, aprovizionarea și concentrarea armatei sârbești. Italia așteaptă momentul potrivit, care va aduce contraacțiunea eliberătoare.

Soarta Albaniei e în strânsă legătură cu situația în Marea Adriatică. Fălfăirea steagului italian pe cellalt țărm al mării Adriatice promovează politica în aceasta direcție. Italia, ferm decisă, va continua războiul din toate puterile sale și în prețuri oricărui jertfe, până când nu își va realiza aspirațiunile naționale, nu va asigura neatârnrarea popoarelor și condiția fundamentală a unei păci statornice.

Noi amănunte despre pustiirea deli Goriza.

Cartierul presei, 1 Dec.

Cu cât sunt mai zadarnice atacurile Italiei cu atât e mai mare furia cu care se năpustesc asupra Gorizei. Se vede că au intenția să nu lase piatră pe piatră din acest oraș. E groaznic tabloul dezastului ce-l prezintă orașul. Granatele aprinse zboară neîncetat asupra orașului. Străzile sunt pline cu ruine de case, coperișuri, grămezi de cărămidă, mobile. Nici o fereastră întreagă nu se mai găsește. Pe pereții ruinați ai caselor atârnră sârmele de telegraf, telefon și țevile canalizațiilor deteriorate.

Prin spărturile zidurilor cauzate de granate ni se înfățișează tabloul locuințelor pustiite și părăsite cu mobile sparte, rupte, vasele făcute praf, hainele zdrențuite. Circulația de pe străzi e întreruptă de gropile adânci săpate de granate. Străzile sunt pustii, toate ferestrele, porțile și prăvăliile sunt închise. Ici-colo se mai zărește câte un om cum se adăpostește sub zidurile rămase îndată ce audă groaznicul vâjăit al unui granat ce zboară. În biserica capușinilor cădeau granatele în cursul misei. Călugărul Sabbas care servea la altar a dat răniților ajutorul dintâi. În munca lui de samaritană a fost grav rănit de o așchie de granat. Până când a fost posibilă, pompierii orașului au muncit din răsputeri. Factorii postali și-au îndeplinit misiunea cu conștiință împărțind scrisorile în ploaia de granate.

Mulțime de edificii sunt deteriorate: palatul tribunalului, muzeul Attems, colegiul Note Dame, Convitul Friulano.

Rânduri întregi de case sunt arse. În timpul din urmă Italienii împușcă Goriza nu numai cu tunuri de 26 calibre ci cu cele de 30 și jumătate. Străzile sunt presărate de cadavre și bălți de sânge. Resturile populației rămase în oraș, palizi și tremurând de foame și frică ies de prin pivniți și cu averea legată în cărpe fug și părăsesc orașul, dând ascultare sfaturilor aviatorilor italieni cari a treia zi după începutul bombardării au aruncat în oraș miile de răvașe de conținutul:

— „Fugiti de grabă, Goriza va fi aprinsă și bombardată”.

Din România.

A doua ședință a Parlamentului român. — Cum s'a terminat incidentul dela Camera română?

București, 30 Noembrie.

A doua ședință a Camerii române a avut loc luni. Iată cum a decurs:

Prezidează d. M. Pherechide. Pe banca ministerială dnii Brătianu, Dr. Angelescu, Mortzun, Duca, V. Antonescu, Al. Constantinescu.

D. Pherechide declară vacant scaunul de deputat al colegiului I de Ialomița, — ocupat de defunctul Ion Lahovari fostul șef al partidului conservator.

Exprimă părerea de rău în numele Camerei, pentru pierderea regretatului om de stat.

Anunță apoi încetarea din viață, recentă, a lui Emil Vulpe, fost primar al Galaților. Colegiul II de Covurlui rămâne de asemeni vacant.

Se mai declară în sfârșit vacante și locurile de deputați ai colegiilor I Ialomița și III Romanati — întru cât dnii Anton Alaci și I. C. Popescu au fost numiți prefecti ai județelor respective.

Conform regulamentului se procedează la alegerea unui nou președinte și a celorlalți membri ai biroului cari vor conduce lucrările actualei sesiuni.

Alegerea de președinte e prezidată de d. Ion Th. Florescu vicepreședinte al Adunării deputaților.

La desfacerea scrutiniului se anunță următorul rezultat:

Votanți 136.

Voturi albe 33.

D. M. Pherechide intrunind 103 voturi din cele exprimate e proclamat președinte.

D. Pherechide, ocupând fotoliul prezidențial, rostește următoarea cuvântare:

„Mulțumesc pentru încrederea ce mi s'a acordat.

Sunt fericit mai ales pentru faptul că v'ati intrunit din nou în această sesiune, cu acelaș gând, cu aceeaș hotărâre ca și în anul trecut.

Cred că nici dvoastră nu vă așteptați să vorbiți. Sunt de părerea celui profesor universitar și distins coleg al nostru care zicea:

— Eu mă încred în cei tăcuți. Cei cari tac, cugetă și ne măresc hotărârea înăuntrul sufletelor lor, fără manifestatii sgomotoase.

Gândul cel bun este însă în ei, căci ei nu pot trăi fără acest gând.

O singură întristare numai putem avea: aceea că sunt uneori aparențe, cari pun între noi deosebiri de sentimente.

Lucrul acesta nu e adevărat. Toți Românii simt la fel. (Aplauze). Și tocmai credința aceasta v'a făcut desigur să și rămâneți în hotărârea dumneavoastră din anul trecut.

Această aparență — care poate impresiona numai pe cei de afară — nu ne va împiedeca însă ca, în ziua hotărâtoare, toți Românii să formeze un singur bloc. (Aplauze prelungite).

În urma incidentelor dela Cameră, d. Paul Rădulescu, deputat de Vlașca, care a fost lovit de d. C. Mille, a trimis martori directorului „Adevărului” pe dnii Pascal și Gheorghiu, deputați.

D. Const. Mille și-a constituit martori pe d. N. Xenopol, fost ministru, senator și d. Victor Ionescu, deputat. Martorii aceștia întâlnindu-se după o consfătuire mai lungă au redactat următorul proces verbal:

Subsemnații N. Xenopol și Victor Ionescu, martorii dlui Constantin Mille și Athanasie Gheorghiu și N. Pascal, martorii dlui Paul Rădulescu, intrunindu-se astăzi 16 Noembrie 1915, pentru a tranșa incidentul survenit la Cameră în ziua de 15 Noembrie între dnii Paul Rădulescu și C. Mille, provocat de cuvintele celui dintâi și gestul celui de al doilea;

D. Paul Rădulescu declarând că d. C. Mille rău a interpretat acele cuvinte, d. C. Mille regretă gestul său la adresa dlui P. Rădulescu și-l roagă a crede că este fericit a tranșa incidentul pe această cale fără alte urmări.

Noi martorii ambelor părți de comun acord față de cele de mai sus declarăm incidentul închis.

Făcut în dublu exemplar astăzi 16 Noembrie 1915.

Martorii dlui C. Mille: Nicolae Xenopol, Victor Ionescu;

Martorii dlui P. Rădulescu: Athanasie Gheorghiu, Nic. Pascal.

Manifestul mareșalului Mackensen către poporul sârb.

Mareșalul german Mackensen a lansat către populația din Serbia următorul manifest:

Sârbilor.

Atitudinea ostilă a regelui și guvernului vostru au silit armatele Germaniei, Austro-Ungariei și Bulgariei să intre în patria voastră. Am bătut armata voastră și am ocupat: Belgrad, Șabaț, Valievo, Ujițe, Ceceak, Cratievo, Crajevaț, Jagodina, Negotin, Alexinat, Zalcear, Cneajevaț, Niș, Leșcovaț, Vrania, Ușkub și Veleș, iar acum ne apropiem de Novi-Bazar și Pristina. Vom continua lupta până când cele din urmă rămășițe ale armatei sârbe vor opune o rezistență. Dar noi luptăm numai în contra armatei, iar nu în contra poporului sârb.

Cine nu se împotrivesc armatelor aliate, acela își are asigurată viața și averea. Decl. invit populația Serbiei, să se întoarcă fiecare la vatra sa și să-și urmeze mai departe ocupațiunea ce are, să se supună de bună voie măsurilor și dispozițiilor comandanților armatei, pentru ca în felul acesta după atâtea suferințe ale războiului să se restabilească din nou liniștea în țara voastră. Făcând voi aceasta vom

oferi sprijinul nostru pentru ca să reajungeți la bunăstarea voastră de mai înainte și ne vom îngriji să rebonificăm pagubele ce ați suferit nu din vina voastră.

Cragujevaț, luna Noemvrie 1915.

Mareșal Mackensen,
generalisimul armatelor aliate ale imperiului german, Ungariei, Austriei și Bulgariei.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 3 Decembrie 1915.

...Est aussi de nature d'ivoire, est aussi Dieu.

Deasupra durerii mele Alexandre, strălucesc stelele. Și lumea, oglindă albă, se scaldă în ploaia razelor de lună, în ceriu pe vremea asta, voi ce faceți? Alexandre, făcutu-te-ai morar la moara suferinței și pândesti în rugă, ori tu păzești turmele de suflete albe pe plaiul bucuriei? Alexandre, din înălțimea veșniciei, aruncă-mi o rază pe suflet, să simt pe Hristos, căci Alexandre, mirosul sângelui se face tot mai tare, și pier viețile, ca furnicile sub var.

Alexandre, ți-a dat odihnă o țevă de pistol și te-a ucis cineva, din sângele tău vor crește flori roșii pe câmpiile muscălești și poate, la anul, le va culege o fată. Trupul tău l-au sfâșiat lupii și corbil și cearta lor a fost muzica înmormântării tale, Alexandre, tu ai fost atât de bun și te-au ucis... Credința, uleu răced în candela minții mele, mi se adună ca să ardă pentru tine și lacrimi, brillante ale neputinței, udă amintirea: spune Alexandre, ce faceți voi pe vremea asta în ceriu? Noi, dragul meu suferim și așteptăm să revie ciocârliile, zorile și florile, să piară eiurile și spânzurătorile, așteptăm primăvară — dragul meu Alexandre, de tu ești morar la moara suferinței, macină grâul durerii mele...

Și poate ție ți se dă, să ascuți în genunchi în vremea fără vreme, în lumina veșniciei pe Hristos, tu cânti în corul îngerilor și laudați pe Dumnezeu...

Și tu, în ceriu, nu simți povara carnei și dorul gurei nu ne obosește — la voi în ceriu Alexandre, nu sunt împărați și boeri, castele și bordee, hoți și atei, mari și mici, triști și fericiți, la voi nu este noaptea, ce îmbracă în uitare și nu este ziună ce destramă uitarea... Deasupra durerii mele Alexandre, strălucesc stelele... Și luna arde și lumea e albă. Și peste lume curge un râu fierbinte de sânge și la malurile lui sblară văduvele și orfanii. O seva vieții curge și se duce, poate ladul are canal și diavolul își udă pământurile cu sângele nostru.

Alexandre... Cazi în genunchi în fața Lui și roagă-L să oprească furtuna și să poruncească arhangelului Mihail ca să gonească cu sbiciu de foc pe Satana de pe lumea noastră, o, lăutele să sune de nuntă, olopoțele să vestească pace, hora să se înșirue, flori să crească, ciocârlii să cânte, căci luna e albă și peste câmpiile albe curge vijelios râul de sânge și eiurile și lupii se adună, și din păduri se aude bocetul lui Pan... Alexandre. Roagă-l pe Dumnezeu...

Emil Isac.

Aviz colaboratorilor noștri.

Deoarece în urma războiului personalul nostru tehnic s'a redus foarte mult și fiindcă orice se tipărește în „Romanul” are să treacă prin cenzură, ceea ce reclamă timp considerabil, rugăm onoratiile noștri colaboratori, ca lucrările lor pentru numărul de Crăciun al acestui ziar să binevoiască a le trimite la adresa dlui V. Goldiș cel mult până în 10/23 Decembrie, căci orice lucrare, ce va sosi după acest termen, va fi imposibil să apară în acel număr.

—Mâne, Sâmbătă, fiind sârbătoare — Intrarea în biserică — numărul viitor al ziarului nostru va apare Luni seara.

Guvernul român a vândut Germaniei 58 mil vagoane grâu. Guvernul român a încheiat cu un consorțiu german pentru vânzarea a 58.000 vagoane grâu, pe prețul de 3500 lei vagonul, preț fixat de comisiunea de agricultori dela ministerul lucrărilor publice. Acest grâu va fi repartizat după tablourile fixate de comisiune și transportat cu vasele austro-germane. Con-

diția impusă de guvernul român e ca prețul acestor 58.000 vagoane grâu, care se ridică la 200 milioane, să fie plătit în aur, după ce se va scade cuponul rentei române. Din vânzarea acestui grâu, Banca Națională va reține dela agricultori acțiunile avansate pe grâne în valoare de 20 milioane lei. Acum se tratează cu acest consorțiu german pentru un nou contract de 50.000 vagoane grâu.

LA GORIȚA NU SE POT EXPEDIA PACHETE POSTALE. În urma unei ordinațiuni oficiale, până la alte dispoziții, în Goriza (Görz) nu se pot trimite pachete postale.

O dramă a reginei României. D. Al. Mavrodi directorul general al teatrelor a fost invitat la Palatul Cotroceni, de către M. S. regina Maria, unde d. Victor Ettimiu, cunoscutul autor, a citit noua sa dramă „Fiul soarelui” extrasă din romanul „Ilderim” al suveranei române. După câte se afirmă noua lucrare a reginei e o operă de valoare, și d. Mavrodi își propune să-i facă o montare datorită înaltei situațiuni a augustei autoare.

Conferența Crucii roșii la Stockholm. Din Stockholm se anunță: În „Svenska Telegram Buran” a apărut următorul comunicat oficial:

Conferența delegaților danezi, germani, austro-ungari și ruși ai Crucii roșii ținută sub înaltul patronajiu al principelui suedez Carol s'a terminat astăzi seara cu iscălirea procesului verbal. Acest proces verbal conține hotărârile ce se vor prezenta guvernelor interesate precum și propozițiile referitoare la situația prizonierilor de războiu. Conferența a fost dominată până la sfârșit de un acord unanim. Toate propunerile au fost unanime. La propunerea principelui Carol, conferența va înainta propoziția alcătuirii unei comisii internaționale compusă din trei membrii (un danez, suedez și elvețian) și din alți șase membri (unul german, austriac, maghiar, și trei ruși) cu îndatorirea să viziteze lagărele internaționale din statele beligerante și eventuale rapoarte la autoritățile competente despre neregularitățile constatate. Comunicatul amănunțit al procesului verbal va fi publicat de către societățile Crucii roșii la 15 Decembrie.

Monede de fer. „Neue Freie Presse” anunță că după exemplul german, guvernele financiare austriac și ungar vor scoate și ele monede de fer. Deocamdată e vorba de monede de 20 fileri și în senzul acesta s'au și luat toate dispozițiile.

Dărulre. Dsoarele Lucretia și Mărioara Tomuția din Groși au trimis 2 coroane pentru ajutorarea soldaților români răniți.

Mulțămiri!

„Muzeul etnografic românesc sub egida A-strei în Lugoj” mulțumește dlui învățător Petru Ugliș din Bara pentru o codorie încrustată, lucrată de porcarul Manea Popăț din Bodrogul-vechiu.

Casariatul muzeului mulțumește aceluiaș pentru marinimoasa contribuție (4 cor.) la fondul dela „Albina”.

Pentru 60 diferite cusături vechi, 40 dantele, două oprege și două tablouri vechi în uleu mulțumim stim. doamne Ana Zbegan din Vermeș. Pentru conducerea muzeului: Al. S. Iorga.

Un discurs al liderului irlandez Redmond. Agenția Reuter anunță: D. Redmond, liderul irlandez, care s'a înapoiat din vizita trupelor britanice pe câmpul occidental, a zis într'un discurs:

— Un fapt ce îmi umple inima de speranță, este că în tranșee, pe linia de foc, am găsit un batalion din diviziunea Ulster, din Belfast, alături de trupele din Dublin. (Aplauze prelungite). Am vorbit cu toți și toți mi-au răspuns, că departe de a fi între dânsii neînțelegere, dânsii se găseau acolo ca niște adevărați camarazi și frați irlandezi. (Aplauze). Rog pe Dumnezeu ca acest lucru să poată continua tot așa și cer ca peste tot unde vor merge batalioanele irlandeze la acțiune, să fie însoțite de batalioanele din Ulster. (Aplauze). Este inutil de a face să reiasă că consecința acestui fapt este că ne aflăm pe calea de a pune capăt nenorocitelor discordii și confuzii din Irlanda.

Dacă poporul irlandez își riscă viața și își varsă sângele în tranșee cu Englezii, nici o putere din lume nu va putea săli pe acești oameni, odată întorși acasă, de a redeveni inamici. (Aplauze). Am fost prezentat regelui Belgiilor (apl.). Nu există în lume fiură mai nobilă, mai eroică și mai tragică astăzi în istorie. I-am spus, că națiunea irlandeză, deși săracă și slabă, era hotărâtă cu rețel tuturor jertfelor să asiste și ajute pe brava națiune belgiană”.

Ford nu capătă pelerinul de pace de seamă.

Am dat și noi știrea că fabricantul de automobile miliardarul american Ford, la inițiativa Rosei Bedy Schwimmer și altor delegați ai congresului din Sofia a hotărât să vină în Europa și împreună cu mai mulți tovarăși de seamă să pregătească calea pentru pace. După știrea publicată în „B. Z. am Mittag” din Berlin, ziarele americane ridiculizează întreprinderea lui Ford și-i bat joc de naivitatea lui. Ford a învățat pe mai mulți oameni de seamă din America să-l însoțească în drumul lui de misionar, a fost refuzat însă aproape de toți. Postul președinte Taft i-a răspuns că n'are răgaz să se ocupe acuma de asemenea afaceri; Bryan că nu e hotărât încă dacă vine ori nu; Edison, i-a răspuns pur și simplu că n'are să ia parte la asemenea excursie. Cea dintâi care a primit invitația lui Ford este scriitoarea oarbă Hene Reller. Pentru vaporul „Oscar II” Ford plătește o chirie de 6400 funți sterlingi.

Schimbul soldaților invalizi ruși stagnează până la sfârșitul lunii Ianuarie. Din Stockholm se telegrafiază: au sosit cele din urmă transporturi de soldați invalizi din Rusia cu care intră o pauză în transportarea lor, până la sfârșitul lunii Ianuarie. La biroul de ajutor austro-ungar din Stockholm, primește zilnic scrisori la adresele prizonierilor din Rusia cu cererea de a le fi transmise. Cea mai mare parte din scrisori însă nu e provăzută cu mărci postale, astfel biroul are prea mari cheltuieli să plătească pentru ele și amendă. Roagă deci pe expeditorii scrisorilor, să le provadă cu timbrele necesare.

Cereale franceze pentru Greci. Lui „Tägliche Rundschau” i-se anunță din Geneva: Ziarele franceze primesc din Atena știrea că guvernul grec este foarte viu preocupat de chestia proviziilor de cereale. Importul din Bulgaria e insuficient, iar comenzile făcute în America reclamă timp îndelungat până să sosească, astfel că Grecia este expusă la mizerii din cauza aceasta. Guvernul grec a fost necesitat să se adreseze către guvernul francez și aceste tratative s'apropie de îndeplinirea lor. Afirmativ Franța are în portul Marsiliei un mare deposit de cereale, care va acoperi necesitățile Greciei până la sosirea cerealelor din America. Guvernul grec nu va plăti în bani bucatele franceze ci cu produse grecești.

Redeschiderea biroului de vamă la Lom. Se anunță din Sofia, că autoritățile bulgare au deschis din nou biroul de vamă la Lom, pentru recepțiunea coletelor cari vin din Austro-Ungaria și Germania.

Ștătuirea aliaților la Londra. Corespondentul din Londra al lui „Corriere della Sera” anunță: Ieri s'a ținut la Londra ședința delegaților guvernului francez, italian și rus sub președinția lui Lloyd George. S'au sfătuit asupra aprovizionării cu muniții de războiu. Ședința a avut caracter festiv. După terminarea sfaturilor secretarul de stat francez Thomas s'a mai interesat o oră cu Lloyd George, iar reprezentanții italian și rus au părăsit palatul. Guvernul englez a dat un banchet în onoarea delegaților.

Bombe cari explodează în apă. Aviatorii englezi sunt provăzuți cu bombe cari nimicesc și submarinele și pustiesc pe o periferie de 15 metri. Aceste bombe sunt specialitatea unei fabrici din Anglia, unde muncitorii sunt păziți cu multă strictetă pentru ca să nu se tradeze secretul acestei noi invenții.

Cronica științifică.

Tehnica războiului.

Explosive.

Armele celor vechi, în comparație cu armele moderne, au fost foarte primitive. Principiul, dacă putem vorbi de principiu, pe care se bazează, era forța musculară a individului. Manuarea ciomagului, a săculei, a buzduganului, folosite în veacurile prime, apoi praștile, arcurile de pe vremea Izraeliților, Grecilor, Romanilor, și chiar și armele popoarelor până în evul mediu, reclamau o anumită forță musculară.

Tehnica de azi exclude aproape cu desăvârșire forța individuală, aceasta e înlocuită cu forța expansivă a unor combinațiuni chimice. Azi nu forța individului, ci perfecțiunea armelor decide soarta războiului.

Materiile explosive sunt corpuri solide, de obicei o mixtură, combinațiune chimică. Corpurile acestea aprinse fiind, numai decât se prefac în gaz, iar gazul năzuiește a ocupa un volum neamănat mai mare, decât volumul mixturii, din care s'a dezvoltat. *Tensiunea* aceasta a gazului acum produce o apăsare asupra corpului ce îi stă în cale (țeava armei, glonț, proiectil) și astfel aceasta e aruncat cu o forță enormă față de forța musculară, ce ar putea-o presta omul. Acesta e principiul, baza armelor moderne.

Azi sunt cunoscute și aplicate o mulțime de materii explozive, dar aproape toate sunt rezultate mai noi în știință.

a) Praful de pușcă.

Dintre materiile explosive, folosite la arme, *praful de pușcă* e cel mai vechiu. Se compune din cărbune, pucioasă și nitrat de caliu în proporția numerilor 14:10:76. Materiile acestea se macină, se amestecă, apoi udate se comprimă ca să li se dea o anumită formă. Suprafața bucățelelor se obduce cu grafit, ca să fie mai rezistente. Proporția de mai sus nu se observă în toate amănunțele ei, prin ce variază apoi și puterea expansivă a prafului de pușcă.

Amalgamele acestea, fie prin încălzire directă, fie prin lovire, se aprind și dezvoltă gazul, a cărui tensiune împinge proiectilul din armă. S'a constatat că din 1 gr. de praful de pușcă, așadară din un volum foarte mic, se dezvoltă 203 cm. pătrați gaz, adică din 1 kgr. se dezvoltă cam 203 litri! Dar această cantitate de gaz e relativ mică, deoarece din întreaga mixtură numai o treime s'a prefăcut în gaz, iar două treimi prin ardere s'au prefăcut în fum, funingine etc., deci nu e exploatat maximum posibil; de altă parte fumul, ce se produce, e chiar un defect, căci servește dușmanului cu indicii sigure unde se află contrarul lui. Cu toate defectele, el n'a putut fi înlocuit cu alte materii până acum sunt 50—60 ani.

Despre praful de pușcă se știe, că era folosit încă înainte de Hristos la Chinezi, dar aceștia îl foloseau numai la rachete. Dela Chinezi a trecut la Mongoli și Arabi. Arabii l'au folosit și la arme. Istoria ne spune, că Maurii când au ocupat Spania au bombardat cetatea Braza cu tunuri folosind praful de pușcă. Mai fac amintire în scrierile lor despre praful de pușcă scriitorul creștin Marcus Graecus din veacul XI și naturalistul Bacon.

Europenii însă nu l'au aplicat la arme în urma unei moșteniri, sau împrumutări dela Arabi, ci pentru Europeni e o invențiune a veacului de mijloc. Meritul e al călugărului franciscan *Berthold Schwartz*. Date sigure n'avem despre acest călugăr. Se știe însă cu el a trăit dela începutul veacului XIV, s'a născut în Freiburg (după alții în Dortmund), numele de familie i-a fost Constantin Ancklitz, în călugărie a luat numele de *Berthold*, iar numele de *Schwartz* ar fi numai o poreclă, după ce ocupându-se într'una cu praful de pușcă, era ca un tăciunar. La 1330 — după alții la 1313 a inventat praful de pușcă în Köln (alții zic că în Goslar) și tot el l'a aplicat mai întâi și la puști. Datul morții nu se știe. Orașul Freiburg la 1853 i-a ridicat o statuie.

Cronica feminină.

Iubire, modestie.

Două calitative cari par a fi dispărut cu desăvârșire din dicționarul epocii în care trăim. Fazele directivei atotputernice și singure stăpânitoare a realității, bagatelizarea idealismului rău înțeles și identificat cu tendințele romantismului erelor trubaduriste, banul, stăpânul lumii, a șters multe din calitățile supreme conducătoare sufletului omenesc. Modestia, cea mai frumoasă virtute, pare a nu mai fi recunoscută azi drept virtute, ci doar de-o calitate datorită omului sărac, lipsit de averi și ranguri sociale.

În discuțiile feministelor de pretutindeni, în conferențe și prelegeri publice se relevă rolul femeii și a mamelor, în vederea intereselor generațiilor ce au să vie. Femeii i se dau îndatoriri și responsabilități istorice și pare a i-se da sarcina eternei păci ce n'are să fie niciodată. Trebuie să observăm un lucru foarte semnificativ și caracteristic timpurilor noastre, că toate influințele pacifiste, ale femeilor mai mult ori mai puțin de caracter general, revendică cu multă emfază chestii — zice-să — de importanță capitală ca d. e. drepturile politice egale pentru ambele sexe, aceasta eternă tântă a tuturor feministelor drepturi cari se propovăduiesc ca o garanție a binelui și mulțumirei generale, egalități profesionale pe toate terețele... Și în același timp, când aceste scopuri au format adevărați apostoli feminini, se dă cu totul uitării o lozincă sfântă în numele căreia femeia este chemată să vorbească, se uită: *iubirea*. În numele ei trebuie să pornească toate mișcările feministelor, a mamelor, a femeii din popor și conduse de acest sentiment sfânt și sublim să-și desfășure drapelul pe cari tipărit să fie cuvântul *iubire*.

Acest cuvânt creștinesc, pare o haină învechită astăzi de care și s'a urit de zdrențuită ce este. Și o arunci ca pe un lucru de prisos, înlocuind-o cu alte colorii ce-ți desfășează ochii.

Iubire, himeră dispărută în umbra secolilor, teorie disprețuită și necunoscută!

Secolul nostru tulburat, a știut să dea generații sănătoase, rezistente și șiruri organizate cari după ca leii și se sfășie ca fiarele sălbatice; a știut să triumfeze în genialitatea netrecută a invențiilor de mașini omorâtoare de oameni și nimicitoare de artă și frumos gloriificând în ele meritele iscusinții omenesti; de zeci de ani, femelle au știut să tină ședințe șgomotoase, și când a cerut nevoia au dovedit că pot și ele elădi girezile de paie și conduce tramvaiul capitalilor...

Unde să ne oprim pentru ca în tot ceace s'a dat, să vedem o umbră de umanitate? Cu ochii legați de am trece, dibuind prin întunec și am putea întrezări sublimul și înălțătorul scop pentru ce s'au dat atâtea nizuințe... Mamele și-au crescut copiii viguroși și vinici pentru ca să poată omori în mase, și tot ce s'a făcut pentru cultură și sub masca ei nu este decât vandalism și barbarie. Astăzi moartea silnică de om este glorificată!

Și dacă, multe priviri se îndreaptă astăzi către mamele viitoarelor generații, o fac cu drept cuvânt și cu nădejdea mângăitoare că-și vor ști înțelege rostul. Negreșit, în raport egal cu dezvoltarea calităților fizice exterioare, mamele le revine vrednicul rol de a infiltra în copii germele sentimentului conducător, sentimentul iubirei. Aceasta virtute fără de care nu sunt decât de valoare mediocră ori sterile chiar calitățile dominante de paradă și falsă vigoare. Datoria mamei este de-a introduce instructiv în sufletul copilului modestia și iubirea și odată sădite aceste virtuți, de sigur vor rodi în viitor. Dezastrele zilelor noastre ne arată în dejuns rezultatele principiilor de viață așezate materialiste cari au pustii în sufletul omenesc învățăturile creștinești. Egoismul, vanitatea, orgoliul cari țin încătușată viața noastră de toate zilele, înlocuite cu calități și virtuți firești, ar da un puternic imbold noilor concepții de viață, mulțumirei și fericii. Și când politicianii de valoare și diplomații rafinați, la fel cu talpa țării tuturor popoarelor, vor fi crescuți de mame cari în cântecile de leagăn cu cari l'au adormit, în strofele rupte din inimă au vărsat iubire creștinească, poate că atunci urmașii noștri nu vor mai fi spectatorii și actorii teatrelor cu nesfârșitele tragedii ce noi trebuie să le trăim astăzi. Și se va recunoaște dreptul de viață al fiecărei ființe, drept dăruit de-o putere mai înaltă, care numai ea la rândul ei l'ar putea fi judecător. Așteptăm egalitatea și aprecierea omului ca om, după pîdele celei mai profunde învățătură a tuturor timpurilor. Și până când iubirea n'are să revie în sufletele oamenilor, ne vom grăpădi și pustii după cum o facem astăzi. T. B.

Ultima oră.

ȘEDINȚA CAMERIL.

Budapesta. — Președintele *Beöthy* deschizând ședința de azi a camerii la orele obișnuite, a adus la cunoștința camerii răspunsul camerii imperiale germane la telegrama ce l s'a adresat. Camera imperială germană dă expresiune în răspunsul său speranței sale, că aliații vor eluota o pace, care va asigura și generației viitoare o deplină pace și siguranță. Camera ungară a luat răspunsul la cunoștință cu aprobări.

Raportorul *Hegedüs* a prezentat camerii budgetul. A luat cuvântul contele *Ștefan Tisza* declarând că nu poate împlini dorința ca discuția asupra bugetului să fie lungită peste 4 ședințe, dar proiectul despre ajutorul de războiu al funcționarilor de stat îl va scoate din cadrele proiectului de indemnizare și camera îl va debata separat.

Deputatul *Iuliu Sághy* își exprimă dorința ca și impozitul de războiu să fie scos din proiectul de indemnizare. Primul ministru răspunde că aceasta nu se poate, deoarece nu e vorba de un nou impozit.

Ședința cea mai apropiată va avea loc în 7 c. când se va deschide dezbaterile asupra proiectului de indemnizare.

Președintele anunță la sfârșitul ședinței că viitoarele ședințe vor dura 8 ore.

PAZA COASTEI BULGARE.

Bazargic. — *Pe o rază destul de mare în largul Mării Negre patrulează ziua și noaptea mai multe torpiloare și submarine germane cari fac paza coastei bulgare în vederea unei noi bombardări din partea vaselor de războiu rusești.*

PRIMUL TREN BERLIN—CONSTANTINOPOL.

Constantinopol. — *Duminecă 5 Decembrie n. va fi pus în circulație primul tren direct Berlin—Budapesta—Belgrad—Sofia—Constantinopol* Importanța acestui fapt pentru situația în Balcani este de netăgăduit.

RAVAGIILE DUNĂRII.

București. — *Apele Dunării crescând mult în ultimul timp au început să se reverse inundând terenuri întinse atât în România (între Brăila și Galați și în Delta) cât și mai ales în Basarabia. Aci ea s'a revărsat pe o întindere de aproape 40 klm. și amenință să izoleze pîchetele grănicerilor ruși. Trupele rusești cantonate în sudul Renilor s'au retras din cauza inundațiilor pe crestele dealurilor din apropiere.*

Redactor responsabil: Constantin Savu.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Jiva Văcărescu, Chinez. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Aprilie 1916.

N. abon. 2850. În abonament pe 1915 aveți de plătit încă 8.40 cor.

Grigore Belavici, Toplețiu. Am primit 2.80 cor. abonament pe Decembrie a. c.

Nicolae Ilieșiu, Murani. Am primit 13 cor. în abonament până la 15 Ian. 1916.

George Cherecheșiu, Petigd. Calendarele s'au trimis în 29 Nov. a. c.

Vasile Greavu, Orbo. Am primit 21 cor. în abonament până la 31 Ianuarie 1916.

Adrian Lupan, Capnicbaia. Celendarul s'a expedit în 17 Noembrie n. a. c.

Dr. Vasile Tirnea, Feldpost 309. Până la 31 Martie 1916 încă 10 cor. 60 fil.

Petru Cociuba, Gruda. Am primit 4.80 cor. în abonament până la 31 Decembrie 1915.

Iosif Maxim, Nagyrajtok. În fiecare zi sau numai odată la săptămână putem trimite ziarul. De 2 ori sau de 3 ori nu se poate.

George Tipos, Otlaca. Am primit 4.80 cor în abonament până la 31 Decembrie 1915.

Teodor Vásárhelyi, Bihardiószeg. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Decembrie 1915.

De vânzare.

Silvoriu prefript 3 litre cu demijon Cor. 1250.

Rachiu de prune 20% Cor. 130. Hectolitru.

Nuci 10 kg. prin postă Cor. 16.

Se capătă cu rambursă dela

»PRUNA«

societate pe acții industrială și comercială. Marosillye.

(Pr 2560-5)

ANUNȚ.

Ca practicant se primește un tânăr din familie bună, absolvent de 3 sau 4 clase medii; precum și un comis; (specialist în manufactură se preferă). la firma

Ioan Comșa & Fiu.

(Co 2559-3)

Seliște (Szelistye).

Publicare.

În cancelaria notarială din Reșinar (Resinár Szeben m.) află aplicare momentană

un cancelist

umblat în afacerile notariale. Salar lunar 80 Coroane. A se adresa subscrișului.

Ioan Jiucoiu,

(J 2557-2)

notar com.

„Câmpiana”

Institut de credit și economii, societate pe acții în Mócș (Kolozs megye).

Concurs.

Subscrișul institut de credit și economii primește numai decât în serviciile sale:

1. Un contabil cu salar lunar de C. 200.

2. Un practicant cu salar lunar de coroane 120.

Cei, cari doresc, să ocupe unul din aceste posturi, să-și trimită actele până la 4 Decembrie a. c.

»CÂMPIANA«

institut de credit și economii

(Ca 2558-8)

societate pe acții în Mócș.

VINURI

vechi și noul de vândut.

Adresativă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, căoi Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1913 — 1914

Vin alb — — — 1.40 1.15

Rizling — — — 1.50 1.20

Roșu de Mincș — 1.80 1.30

Cartonnet — — — 1.60 —

Vinuri noul din anul 1915.

Vin alb — — — — 88

Rizling — — — — 90

Șiller — — — — 96

Vinul se expediază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

Co 2512

Petru Benea

propr. și neg. de vinuri

Világos (Arad m.)

LA „LIBRĂRIA CONCORDIA”

ARAD, STRADA DE AK FERENC NUMĂRUL 20

SE AFLĂ DE VÂNZARE CĂRȚI DE RUGĂCIUNI, BISERICESTI, LITERARE, POPULARE ETC.

Cantorul bisericesc sau cuprinsul Vecerniei, Utreniei și Liturghiei pe opt glasuri împreună cu rânduiala serviciului tuturor săbătorilor de peste întreg anul și a tipicului bisericesc. Aranjat de învățătorul George Bujigan. Prețul broșat Cor. 10. — Legat în pânză Cor. 12. — În piele. . . 14—

Mic Acaftist întru Mărirea lui Dumnezeu. Carte de rugăciuni pentru tot creștinul Intristat și năcăjit Legată în negru aurit (13 X 9 cm.) 70 fil. și . . . 1—

Acaftistul Preasfintel Născătoare de D-zeu și alte rugăciuni. Legat Cor. 1.20 și 1.60. În pânză, aurit 1.75. În piele roșie 3.20. În piele neagră 3.80 și 5.20. În piele brună . . . 5.20

Patima și moartea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos. Legată. . . 2—

Laudă lui Dumnezeu. Carte de rugăciuni pentru credincioșii de religie ortodoxă română. Legată în negru, aurită (11 1/2 cm. X 8 cm. . . 1—

Noul testament al mântuitorului nostru Isus Hristos. Legat . . . 0.50

Noul testament și Psalmii. Legat . . . 0.70

Mântuirea sufletului. Carte de rugăciuni Legată . . . 0.80

Carte de rugăciuni pentru tinerimea evlavioasă. de un prieten al copiilor. Legată 0.44

Icoana sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericești. Legată simplu 1 cor. În pânză . . . 1.60

Carte de rugăciuni și cântări cu un adaus de cuvinte mângâietoare și îndemnuri morale scoase din Sf. Scriptură. Legată 0.80

Carte de rugăciuni pentru folosul și mângâierea fiecărui creștin. Intocmită de Iero. diaconul Damaschin din Sfânta Mănăstire Sinaia 250. Legată în piele . . . 5—

Manual de cântări bisericești sau Octoiul mic. Legat Cor. 1.60, 2— în piele . . 3.20

Culegere de cântări bisericești. Legată . . 0.30

Epistolia D-lui Nostru Isus Hristos Legată à 20 și . . . 0.30

Păscăle sau carte de zodii așezată pe 7 planete. Ediția a patra corectată și învâștată cu privire la mai multe cerințe . . 2—

Inițiativa adevărată floarea poeziei naționale Legende, balade și poezii . . . 0.32

A. Cotruș. »Sărbătoarea Morții« (1914-1915) Versuri . . . 1.50

Al. Ciura. »În război« Schițe . . . 1—

Becescu Gh.—Silvan. »În fața morții« Nuvele . . . 1.50

Benardin de Saint-Pierre »Paul și Virginia« »Coliba indiană« . . . 1—

N. Pora. »Între viață și moarte« Nuvele 2—

Ioan Russu-Șirianu »Schițe și nuvele« inedite 1.50

A. Maior »Făt frumos« Poem dramatic în acte . . . 2—

Guy de Maupassant »Înima noastră« Roman . . . 2—

N. Zaharia »Sentimente-Pasiuni« (Patriotismul. Bunătatea. Răutatea. Malțiozitatea. Amiciția. Disprețul. Afinitatea sufletească. Resemnarea. Lașitatea. Timiditatea. Sinceritatea. Gelozia) 2 Cor. ed. de lux . . 2.50

I. C. Apostol »Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română« . . . 0.60

Dr. B. Baslota, medic »Despre lungoare« (Febra tifoidă, Tiphus abdominalis) . . 0.20

Dr. B. Basiota, medic »Anemia« (Lipsa de sânge) o consultație medicală . . . 0.30

Doctorul de casă sau Dicționarul Sănătății. Împodobit cu 315 chipuri și peste 800 pagini de Doctorul Vasile Bianu. Prețul 15—

Aurel C. Popovici. »Naționalism sau democrație«. O critică a civilizațiunii moderne . . 2—

N. Iorga. »Cugetări« . . . 2.50

» » Sate și preoți din Ardeal . . . 2.50

» » Viața femeilor în trecutul românesc 1.75

Em Grigorowitza. »Chipuri și graiuri din

Bucovina» . . . 2.50

N. N. Beldiceanu. »Chipuri dela Mahala« 1.50

Radu Baltag »Feciorul« . . . 1.50

M. Sadoveanu. »Amintirile Câpraruului Gheorghiu« . . . 2—

M. Sadoveanu. »O istorie de demult« . . 2—

M. Sadoveanu. »Apa morților« Roman . . 2—

» » »Bordeenii și alte povestiri» 2—

Ecaterina Pitiș. »Poezii« . . . 1.50

S. Mehedintzi. »Către noua generație« . . 1.50

Emilia Tailler. »Din tainele simțirei. Nuvele și schițe . . . 1.50

I. Slavici. »Povești« . . . 1.50

Al. I. Odobescu. »Opere complete« în 3 volume. Prețul unui volum . . . 1.50

C. Negruzzi. »Opere complete« Vol. I. Proză . . . 1.50

C. Negruzzi. »Opere complete« Vol. II. Poezii . . . 1.50

C. Negruzzi. »Opere complete« Vol. III. Teatru . . . 1.50

C. Negri. Versuri, proză, scrisori. Cu un studiu asupra vieții și scrierilor sale de E. Gârleanu . . . 1.50

N. Nicolescu. C. Stamatii, V. Cârlova Biblioteca scriitorilor români . . . 1.50

Henry Murger. »Viață de Boem« . . . 2—

Guy de Maupassant. »Povestiri alese« Traducere de M. Sadoveanu . . . 2—

Tereza Stratilescu. Educația fizică, intelectuală și morală. Consfățuirii cu mamele și educatoarele fetelor de școalele secundare 2—

Marian-Simionescu-Rimniceanu. Propileea artistice. Articole, teoretice și dăvi de seamă 2—

George Panu. Amintiri dela »Junimea« din Iași volumul I. Cor. 2— volumul II. 3—

Silvestru Moldovan. »Ardealul« I. Ținuturile de pe Olt . . . 1.80

Silvestru Moldovan. »Ardealul« II. Ținuturile de pe Murăș . . . —90

G. I. Brălleanu. Spiritul critic în Cultura românească . . . 2—

Victor Eftimiu. »Înșiră-te Mărgărite« Poem feeric în două părți (4. acte) . . . 2—

A. Deesușanu, profesor universitar. Istoria limbii și literaturii române. Ed. II-a . 4.50

Zaharie Bârsan. Impresii de teatru din Ardeal 1.50

Pentru porto să se adauge de fiecare carte 10—20—

30 fil., însă pentru cărțile trimise în chipul acesta (sub

bandă +) librăria nu la asupra sa nici o răspundere

numai dacă se adaugă încă 25 fil. pentru recomandare.

Cărțile de peste 1 kgr. se trimit ca pachete postale. Pen-

tru astfel de pachet să se trimită suma de 80 fil. și căr-

țile se vor trimite franco.

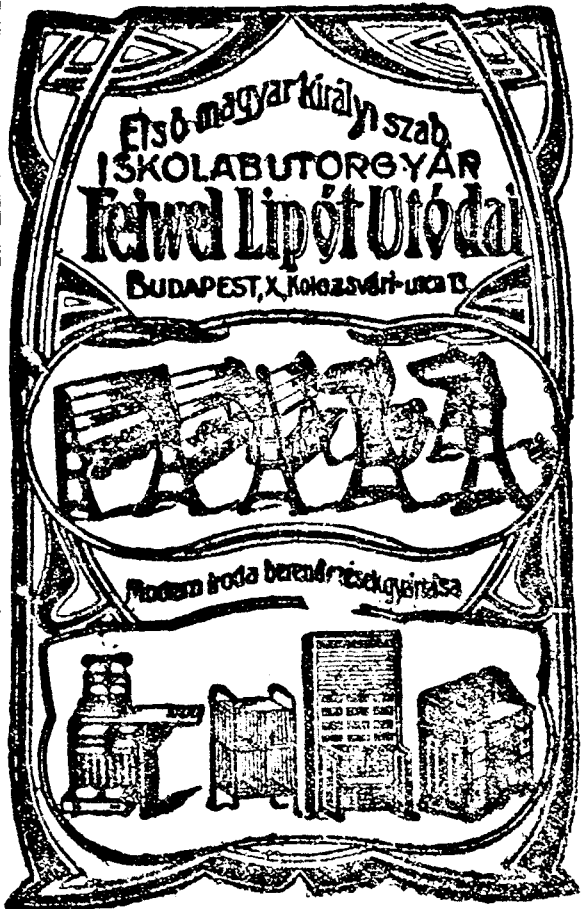

(Co 2127)

Pielării
talpe
achizite p. ghete
instrumente pentru
pantofari și cismari
se pot procura mai bine
la:

Gyöngy Sándor
magazin de pielărie
BUDAPEST, III., Tavasz-u. 1. sz.

Prima fabrică de bănci de școală
brev. reg. ung.

Liferează

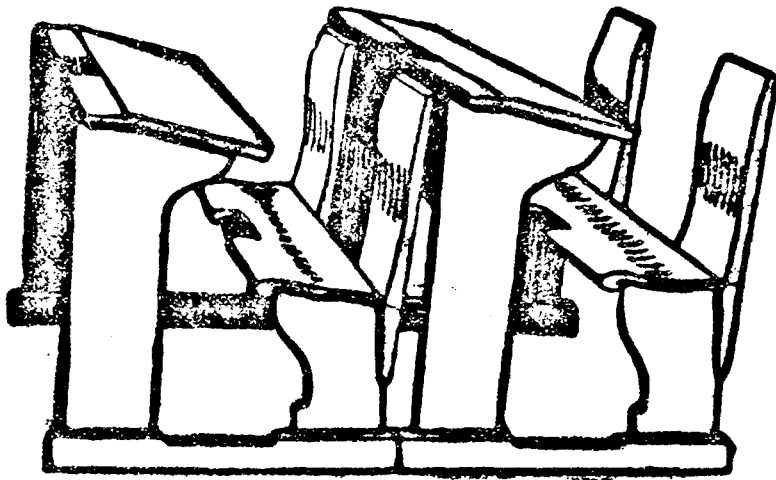
cele mai moderne și mai bune
bănci de școală
brevetate sistem „Feiwel”,
„Zahn” și „Rettig”, mo-
biliar pentru școli aparate de
gimnastică, mobilier modern
pentru biserici, bănci pentru
biserici și mobilier pentru
grădinițe de copii.

Fe 1288

Prețuri gratis.

Fabricarea aranjamentelor de
birouri moderne.

CORNEL JUCU

mare stabiliment
pentru aranja-
mente moderne
de șeale și bi-
serici.

LUGOS,

strada Hunyadi nr.
11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Ja 762

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, articli de toaletă, umbrele, per-
dele de dantele și de pănură se curățesc și vopsesc cu multă grijă și specialitate în

**stabilimentul meu industrial de vopsitorie
de pănuri și de curățitorie chimică,**

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despărțământ special pentru
curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — În cazuri de moarte hai-
nele de pănură și de mătăsă, hainele pentru bărbați etc. se vopsesc grabnic în
negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparaază cu specialitate în
croitoria mea specială. — Scrisori de recunoștință din toate părțile țării.

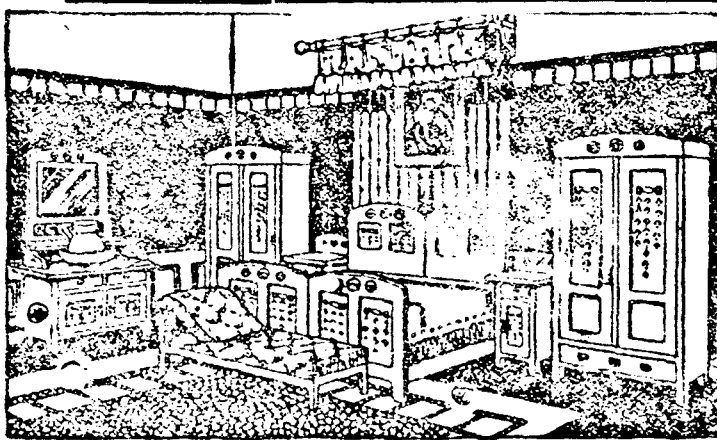
Lucza József, vopsitor de pănuri și curățitor chimic Szeged.

TELEFON:
994.

Prăvălie și stabiliment principal:
str. Laudon, nrul 9., colțul
pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON:
994.

**STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VARȘET, strada Kudritzner numărul 44—46.**

cea mai renumită

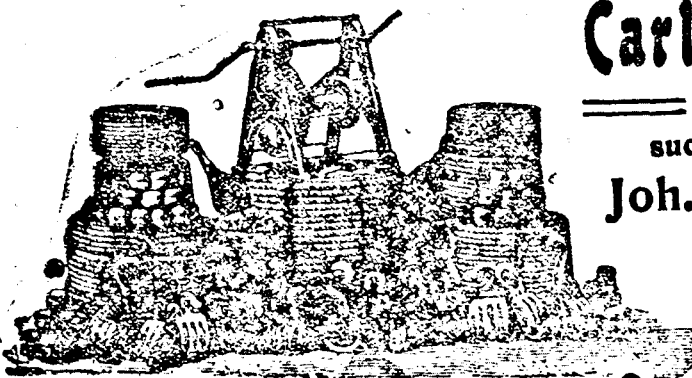
**mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (Versecz).**

Pregătește mobilele cele mai moderne
și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, co-
voare, perdele, țesături foarte fine și
mașini de cusut. — (Sa 113)

Carl Stürner

funar
succesorul lui
Joh. Ongert's
SIBIIU
Hermannstadt
Saggasse 22.

Oferă lucrări de cânepă curată: funil pentru transmisiuni,
funil pentru care, legătoare, ștreanguri, căpește, cin-
gătoare ațe pentru rolete, ață pentru saci etc.

MARE ASORTIMENT DE AȚE ȘI FUNĂRII.

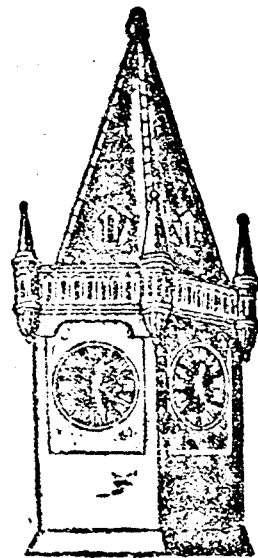
Revânzătorii primesc rabat!

Su 2069

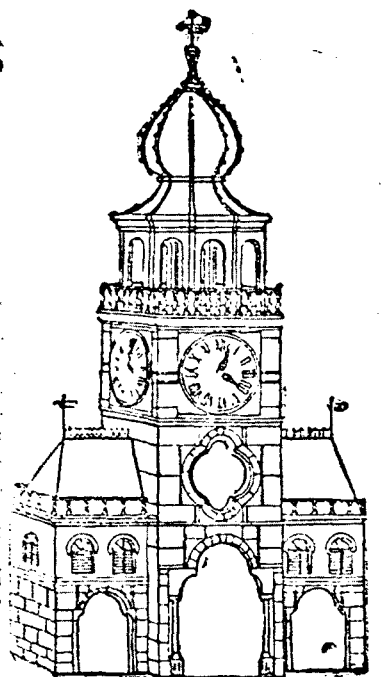
CEASURI PENTRU BISERICI.

**SZÁNTHÓ
GYULA**

fabrică de ceasuri pentru biserici
NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.

Oferă ceasuri pentru bise-
rici cari se trag odată pe
săptămână, odată la 8 zile și
odată la zi, durabile și pre-
cise. Prețuri ieftine. Fabrică
cu putere electrică. Garanță
pe mai mulți ani. Prețuri
la dorință se trimite gratis.
Plăci (tablă) pentru ceasuri
cari luminează noaptea, exe-
cutate admirabil. — Prețuri
ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

In atențiunea negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de ciocoladă și zaharicale pentru prețuri de fabrică. :: ::
In depozit: Kugler, Heller, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,
Piața Andrásy, colțul Salacz utca
Telefon 1059. Telefon 1059.
(Ca 2270)

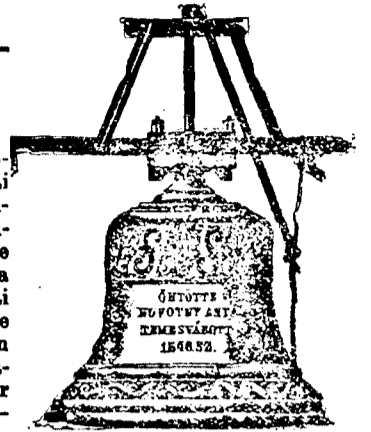
Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

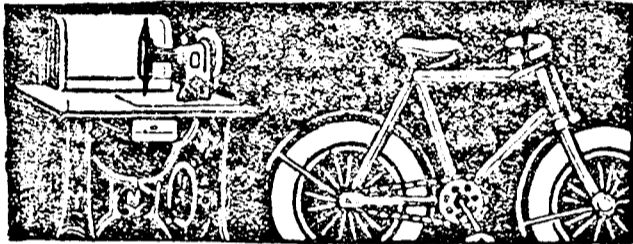
Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ea figura S și au un ton mai intensiv mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vîrbrarea mai voluminoasă decât cel de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un clopot de 461 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui
LEITNER, Cluj, (Kolozsvár).

Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofone; prețuri ieftine, execuție solidă. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10%o rabat.

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE
ORENDT G. & FEIRI W.

ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45, SIBIIU, Heltauer-gasse 45.

Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit vânat, sport și voiaj, poclăzit și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie pe lângă prețurile cele mai moderate. CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CUSUT ȘI LEGAT SKY (vârzobi), permanent în depozit. Toate articolele din branșele numite și reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste de prețuri la cerere se trimit franco. (O-9)

Comandele prin poștă se efectuează prompt și conștiințios.

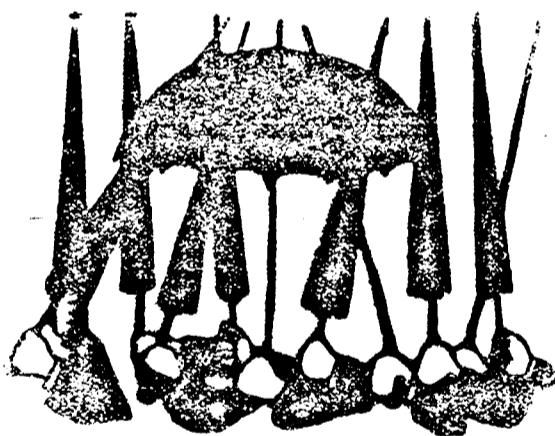
SZLANNÁR ÉS RÓTH

intreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă, biserici, altare, icoane și fresco, totfelul de lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane. Aurituri și pictarea tablourilor staționare.

Unde

se pot cumpăra
cele mai bune și
mai elegante

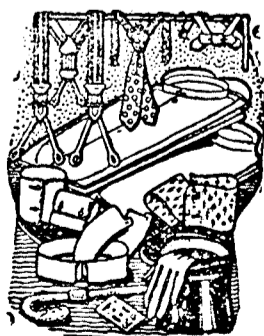
PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile cele mai moderne — **Eu-tout-cas** și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.
Cămeși de modă albe și colorate; **GULERE** și **MANGETE** albe și colorate; **BATISTE** de buzunar; **BRATELE**; **CRAVATE** pentru gulere simple și duble; **CĂMEȘI** din păr de camilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă p. bărbați în sortiment bogat și cu prețurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

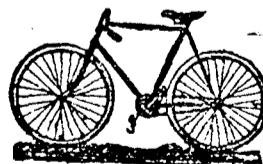

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

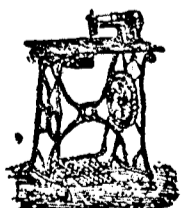
SIBIIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.

Ha 2186

F. HACK

mecanic

Sibiiu-Nagyszeben, Dragoner-wache nr. 2.
lângă WILHELM ANDREE.

Execută totfelul de lucrări în branșa aceasta și anume: mașini de cusut, biciclete, gramofone, aparate cinematografice, aparate fotografice, instrumente speciale și brevetate, precum și introducerea curentului electric și rețea telefonică.

Serviciuprompt și conștiințios. :: :: Prețuri ieftine.